

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Bc. Petra Supíková

**Obchodní vztahy mezi EU a USA: Zaměření na obchodní
spory**

Diplomová práce

Olomouc

2013

Já, níže podepsaná Petra Supíková, autor diplomové práce na téma Obchodní vztahy mezi EU a USA: zaměření na obchodní spory, která je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000Sb., dávám tímto jako subjekt údajů svůj souhlas ve smyslu 4 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb. správci:

Univerzita Palackého v Olomouci
Křížkovského 8, Olomouc, 771 47, Česká republika

ke zpracování údajů v rozsahu: jméno a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, a dále zpřístupnění jména a příjmení v katalogích a informačních systémech Univerzity Palackého, a to včetně neadresovaného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého. Realizace zpřístupnění zajišťuje ke dni tohoto prohlášení vnitřní složka Univerzity Palackého, která se nazývá Informační centrum Univerzity Palackého.

Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla dle zákona č. 121 /2000 Sb.

V Olomouci dne 18.12.2013

podpis

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Obchodní vztahy mezi EU a USA: Zaměření na obchodní spory“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 18. prosince 2013

Podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé diplomové práce Mgr. Petře Měšťánkové, Ph.D. za odborné rady a pomoc při zpracování předkládané diplomové práce.

Bc. Petra Supíková

Obsah

Obsah.....	5
Seznam použitých zkratk6	6
Seznam tabulek, obrázků a grafů.....7	7
Úvod.....9	9
1. Vnější obchodní vztahy13	13
1.1 Obecně k vnějším obchodním vztahům13	13
1.2 Proč vznikají obchodní spory15	15
1.2.1 Antidumpingová opatření16	16
1.2.2 Subvence a vyrovnávací opatření17	17
1.2.3 Netarifní překážky (Non Tariff Barriers).....19	19
1.2.4 Ochranná opatření (safeguards)22	22
1.3 Obchodní politika22	22
1.3.1. Obchodní politika EU.....24	24
1.3.2 Obchodní politika USA25	25
2. Obchodní vztahy mezi EU a USA.....29	29
2.1 Vývoj vztahů po 2. světové válce.....29	29
2.2 Vzájemný obchod EU a USA35	35
2.2.1 Struktura vzájemného obchodu.....38	38
3. Analýza obchodních sporů mezi EU a USA45	45
3.1 Mechanismus řešení sporů.....45	45
3.2 Řešené spory na půdě WTO od roku 1995.....46	46
3.2.1 Oblasti sporů53	53
3.2.2 Aktuální stav sporů.....56	56
4. Dopad sporů na podobu vzájemných vztahů.....58	58
4.1 Dopad na obchodní vztahy58	58
4.2 Další dopady.....61	61
Závěr64	64
Abstrakt67	67
Klíčová slova67	67
Abstract68	68
Key words.....68	68
Seznam zdrojů a literatury.....69	69
Primární zdroje69	69
Sekundární zdroje.....75	75

Seznam použitých zkratk

EU	Evropská unie
EHS	Evropské hospodářské společenství
ES	Evropské společenství
EURATOM	Evropského společenství pro atomovou energii
COG	The Continuity of Government
NATO	Severoatlantická aliance (North Atlantic Treaty Organization)
NTA	Nová transatlantická agenda (New Transatlantic Agenda)
OEEC	Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci
OECD	Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
TABD	Transatlantický obchodní dialog (Transatlantic Business Dialogue)
TEC	Transatlantická ekonomická rada (Transatlantic Economic Council)
TEP	Transatlantické ekonomické partnerství (Transatlantic Economic Partnership)
USA	Spojené státy americké
USTR	The Office of the <i>United States</i> Trade Representative
WTO	Světová obchodní organizace (World trade organization)

Seznam tabulek, obrázků a grafů

Tabulka č. 1 - Podíl na světovém HDP (v %) v letech 2004-2011

Tabulka č. 2 - Technické překážky obchodu Evropské Unie a jejich odhadovaný dopad

Obrázek č. 1 - Členské státy Světové obchodní organizace

Obrázek č. 2 - Obchodní politika Spojených států amerických

Graf č. 1 - Podíl států na světovém trhu ve vývozu

Graf č. 2 - Podíl států na světovém trhu v dovozu

Graf č. 3 - Podíl na světovém obchodu

Graf č. 4 - Podíl na světovém HDP (v %) v letech 2004-2011

Graf č. 5 - Největší obchodní partneři EU v obchodu se zbožím - import (v %) v roce 2012

Graf č. 6 - Největší obchodní partneři EU v obchodu se zbožím - export (v %) v roce 2012

Graf č. 7 - Obchod se zbožím Evropské Unie se Spojenými státy v letech 2003-2012

Graf č. 8 - Komoditní struktura obchodu se zbožím mezi Evropskou unií a Spojenými státy v roce 2012

Graf č. 9 - Největší obchodní partneři USA v obchodu se zbožím - import (v %) v roce 2012

Graf č. 10 - Největší obchodní partneři USA v obchodu se zbožím – export (v %) v roce 2012

Graf č. 11 - Největší obchodní partneři EU v obchodu se službami – import (v %) v roce 2012

Graf č. 12 - Největší obchodní partneři EU v obchodu se službami – export (v %) v roce 2012

Graf č. 13 - Počet sporů mezi EU a USA zahájených v letech 1995-2013

Graf č. 14 - Celkový počet sporů Evropské unie řešených na půdě WTO dle jednotlivých zemí

Graf č. 15 - Evropská unie jako žalobce při sporech dle jednotlivých zemí

Graf č. 16 - Evropská unie jako odpůrce při sporech dle jednotlivých zemí

Graf č. 17 - Celkový počet sporů Spojených států řešených na půdě WTO dle jednotlivých zemí

Graf č. 18 - Spojené státy jako žalobce při sporech dle jednotlivých zemí

Graf č. 19 - Spojené státy jako odpůrce při sporech dle jednotlivých zemí

Graf č. 20 - Počet sporů řešených ve WTO mezi EU a USA dle porušení jednotlivých dohod

Graf č. 21 - Počet sporů řešených ve WTO mezi EU a USA dle témat

Graf č. 22 - Aktuální stav sporů řešených ve WTO mezi EU a USA

Graf č. 23 - Obchodní bilance USA s Evropskou unií (mld. USD) v letech 1998-2012

Úvod

Evropská unie a Spojené státy jsou vlivnými hráči ve světové ekonomice. Vzájemné vztahy ES/EU a USA jsou pevné a trvají již dlouhou dobu. K největšímu posunu ve vztazích došlo po druhé světové válce. Jsou partnery v mnoha oblastech a spolupracují spolu například v otázkách bezpečnosti, energetiky, vědy a výzkumu, boje proti terorismu, migrace a azylu. Významná je ale především jejich obchodní spolupráce a to bylo důvodem, proč jsem se ve své práci zaměřila právě na obchodní vztahy mezi EU a USA, jejich obchodní spolupráci a obchodní spory. Cílem této práce pak je zjistit dopad obchodních sporů na obchodní vztahy mezi EU a USA. Výzkumná otázka je v této práci definována takto: Ovlivňují obchodní spory Evropské unie a Spojených států jejich obchodní vztahy? A práce ověřuje hypotézu: Obchodní spory mají dopad na obchodní vztahy Evropské unie a Spojených států, protože USA má s EU stále deficit obchodní bilance. Příčinou deficitu obchodní bilance totiž mohou být překážky v obchodu mezi státy a ty pak vedou ke vzniku obchodních sporů.

K naplnění mého cíle je potřebné nejprve obecně popsat vnější obchodní vztahy a obchodní politiky EU i USA a to z důvodu vlivu této politiky na obchodní vztahy. Dále uvést vývoj vzájemných vztahů a souvislosti s ním spojené a poté se soustředit přímo na obchod mezi EU a USA. V obchodních vztazích je úkolem zjistit, o jak velké partnery se v případě EU a USA jedná a měřítkem pro to bude jejich společný podíl na světovém obchodě. Jak jsem uvedla, cílem je zjistit dopady obchodních sporů, které doprovázejí vzájemný obchod EU a USA, a dále jestli mají případné dopady souvislost s deficitem obchodní bilance Spojených států. Pro zhodnocení těchto sporů je nezbytné uvést, z jakých příčin obecně dochází ve světovém obchodě ke vzniku sporů. Poté je mým záměrem obchodní spory mezi EU a USA analyzovat a zhodnotit tak, o jaké příčiny pro vznik sporů se v jejich případě jedná. Analýza obchodních sporů také objasní to, zda EU a USA řeší spory často, jestli jsou to především jejich vzájemné spory a v jakých rolích EU a USA ve sporech vystupují. U této analýzy se bude jednat o spory vedené u Světové obchodní organizace po roce 1995.

Časové vymezení této práce je u vývoje vztahů EU a USA zaměřeno na vývoj po druhé světové válce až do současnosti. Vzájemný obchod je zkoumán od roku 2004 a struktura vzájemného obchodu se pak soustředí na rok 2012. U analýzy obchodních sporů, vedených ve Světové obchodní organizaci, se jedná o spory řešené po roce 1995. Vývoj platební bilance mezi EU a USA je uveden v letech 1990-2012.

Co se týče struktury, práce je rozdělena do čtyř kapitol, jednotlivé kapitoly pak do podkapitol. První kapitola se bude věnovat obecně vnějším obchodním vztahům a tedy zahraničnímu obchodu států. Bude zde vysvětleno, proč jsou vnější obchodní vztahy pro stát důležité a stručně budou popsány formy, ve kterých se uskutečňují a taktéž jejich funkce. V druhé části této kapitoly uvedu a vysvětlím několik hlavních příčin, které mohou vést ke vzniku sporů mezi státy. Mezi tyto příčiny jsem zařadila antidumpingová opatření, subvence a vyrovnávací opatření, netarifní překážky, které pak obsahují technická opatření, sanitární a fytosanitární opatření, dovozní licence a pravidla původu. Poslední uvedenou příčinou budou ochranná opatření. Jejich vysvětlení je zde důležité, protože některé z nich se budou objevovat při analýze obchodních sporů EU a USA a tam již popsány nebudou. Třetí část první kapitoly se bude týkat obchodní politiky. Obchodní politika je zde zařazená, neboť je součástí vnějších obchodních vztahů a její charakteristika je pro tuto práci potřebná. Jednotlivě se pak zaměřím na obchodní politiku a obchod Evropské unie a poté Spojených států.

V druhé kapitole popíšu charakteristiku obchodních vztahů mezi EU a USA. Nejprve se soustředím na vývoj vztahů po druhé světové válce a začátky vzájemné spolupráce. Postupně se ve vývoji dostanu až do 90. let, ve kterých došlo ke sjednání důležitých dokumentů – Transatlantické deklarace, Nové transatlantické agendy a Společného akčního plánu EU a USA. Stručně se také zmíním o dalších oblastech spolupráce mezi EU a USA, mimo tu obchodní. Další část se bude zabývat vzájemným obchodem EU a USA, kde se nejprve zmíním o Transatlantickém ekonomickém partnerství, Transatlantické ekonomické radě a Transatlantickém obchodním dialogu. Dále už se zaměřím na vzájemný obchod a to v jakém objemu spolu EU s USA obchodují. Vzájemný obchod bude rozdělen na obchod se zbožím, včetně komoditní struktury, a obchod se službami.

Smysl třetí kapitoly spočívá v analyzování obchodních sporů mezi EU a USA řešených v rámci WTO od roku 1995. Do úvodu k této kapitole jsem začlenila popis

mechanismu řešení sporů z důvodu lepšího pochopení tohoto systému WTO. Nejprve se analýza zabývá všemi řešenými spory Evropské unie i Spojených států a snaží se tak zhodnotit, jaký podíl mají tito aktéři na všech sporech vedených u WTO a jak často jsou v roli žalobce nebo odpůrce. Úmyslem je taktéž zjistit, jestli EU a USA řeší spory především spolu, nebo také s jinými státy a v jaké míře. Analýza se také zaměří na spory z časového hlediska a bude se snažit zjistit, zda ke sporům dochází pravidelně, nebo se v některých letech vyskytují častěji. Dalším cílem je analyzovat oblasti sporů mezi EU a USA a zhodnotit tak, které oblasti jsou nejčastější příčinou problémů. Toto bude provedeno pomocí určení dohody, která byla ve sporu porušena a poté s použitím témat, kterých se spory týkají. Závěrem této kapitoly bude aktuální stav sporů, ve kterém se nacházejí.

Poslední kapitola se zabývá dopady obchodních sporů na vzájemné vztahy. Nejprve se zaměří na dopady na vzájemný obchod pomocí vývoje obchodní bilance mezi USA a EU a na to, co je příčinou deficitu obchodní bilance. A poté bude vycházet ze zjištěných informací o vzájemném obchodě z minulých kapitol. Nato budou v druhé části uvedeny další možné dopady, které spory mohou mít.

U prvních dvou kapitol je použita deskriptivní metoda pro vymezení vnějších obchodních vztahů, obchodních politik a vývoje vzájemných vztahů EU a USA. Dále je aplikována analytická metoda pro zpracování dat o vzájemném obchodu a obchodních sporech řešených na půdě Světové obchodní organizace.

V této práci jsem využívala především internetové zdroje, které jsou k tomuto tématu dostupné. Pro zjištění zahraničního obchodu, vzájemného obchodu, včetně struktury, jsem čerpala z oficiálních stránek Evropské unie, především pak z *europa.eu*, a také oficiálních stránek Spojených států, například *ustr.gov* nebo *census.gov*. Údaje na stránkách *census.gov* pak byly důležité pro zjištění obchodní bilance USA s EU. Aktuální celkové zhodnocení všech obchodních sporů mezi EU a USA nebylo zpracováno, proto jsem využila přímo oficiální stránky Světové obchodní organizace *wto.org*. Pro zkoumání obchodních sporů pak byly tyto stránky pro mou práci stěžejní. Bylo z nich možné vyčíst příčiny, kvůli kterým dochází k obchodním sporům a poté na základě uvedených dat provést analýzu sporů EU a USA, jejich vzájemných sporů, kdo byl ve sporech žalobce a kdo respondent, oblasti sporů a jejich aktuální stav. Data ze stránek WTO také byly podkladem pro vytvoření grafů. Dále z těchto stránek práce vycházela při popisu mechanismu řešení sporů. Na zpracování dopadů bylo použito výzkumu amerického ministerstva zemědělství, dále

zprávy zpracované pro Kongres specialistou na mezinárodní obchod a finance Raymondem J. Ahearnem a rovněž z poznatků, získaných z předchozích kapitol. Pro charakteristiku vnějších obchodních vztahů, obchodní politiky a vývoje vztahů EU a USA jsem využila i česky psaných publikací, zejména publikaci od Evy Cihelkové *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*, která se na světovou ekonomiku a vnější vztahy EU specializuje. Dále také publikaci od Ludmily Štěřbové *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*, nebo od Václava Kubišty *Mezinárodní ekonomické vztahy*.

1. Vnější obchodní vztahy

Na úvod této práce se budu zabývat charakteristikou vnějších obchodních vztahů obecně. Krátce popíšu jejich formy, ve kterých se uskutečňují a dále jejich funkce. Jelikož obchodní vztahy patří do vztahů ekonomických, v textu budu používat také označení vnější ekonomické vztahy. Tyto vztahy představují zahraniční obchod států a díky tomuto obchodu se ekonomiky států propojují, vzájemně si vyměňují zboží (a další) a takto navzájem spolupracují. Tuto kapitolu zde uvádím, abych vysvětlila, proč jsou vzájemné obchodní vztahy mezi zeměmi důležité, jaké funkce pro státy mají, a tedy proč spolu státy vlastně obchodují.

V další části kapitoly představím některé možné příčiny, kvůli nimž dochází ke vzniku obchodních sporů. Poslední částí je obchodní politika, kde bude v první části popsána obchodní politika Evropské unie, nástroje které používá a zahraniční obchod a v druhé části totéž u Spojených států amerických.

1.1 Obecně k vnějším obchodním vztahům

Vnější obchodní vztahy neboli zahraniční obchod, jak uvádí ve své knize Miroslav Svatoš¹, jsou vztahy jednotlivých států s otevřenou ekonomikou s dalšími takovými státy. Je to tedy obchod, zasahující přes hranice státu. Díky tomu, že se státy účastní zahraničního obchodu s jinými státy a realizují s nimi obchodní vztahy, vstupují do mezinárodní dělby práce,² ve které se jednotlivé státy specializují. Vnější ekonomické vztahy dvou nebo více států pak představují mezinárodní ekonomické vztahy.³

Obecně je základem obchodu směna zboží. U zahraničního obchodu dochází rovněž ke směně, ale přes hranice státu. Státy tak mezi sebou vyváží a dováží zboží, služby, kapitál, pracovní síly nebo vědecko-technické znalosti (tzv. formy vnějších ekonomických vztahů). Například tedy vyváží zboží domácí do zahraničí a naopak ze zahraničí dováží zboží do tuzemska. Podle toho, čeho se týká vývoz nebo dovoz,

¹ SVATOŠ, Miroslav. *Zahraniční obchod: teorie a praxe*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, s. 21.

² Zvláštní stupeň společenské dělby práce, překračující hranice jednotlivých zemí. Projevuje se ve výrobní a vývozní specializaci.

³ CIHELKOVÁ, Eva. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie: Politika, hospodářství, dějiny a kultura*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 6.

můžeme dle Cihelkové použít další rozdělení na toky věcné a hodnotové. Do věcných patří zboží, služby, kapitál, informace, technické znalosti, průmyslová práva, atd. A hodnotové toky vyjadřují peníze.⁴

Vnější obchodní vztahy plní pro příslušnou zemi několik funkcí. Podle Cihelkové⁵ a Štěrbové⁶ jsou to funkce 1) transformační, 2) transmisní a 3) funkce úspory práce. Fojtíková⁷ jako třetí uvádí funkci růstovou.

Transformační funkce má ve vnějších ekonomických vztazích značný význam a je prvotním smyslem toho, proč státy navazují obchodní vztahy se zahraničím. Její význam spočívá v tom, že mění strukturu domácí produkce (tuzemských zdrojů) na strukturu, jenž je ve státě potřebná.⁸ Každý stát je totiž jiný. Země mají odlišnou geografickou polohu, tím pádem jiné přírodní podmínky a disponují jinými surovinami, vodními a půdními zdroji. Kromě toho se mohou lišit i ekonomické podmínky, jako kapitál, technologie nebo pracovní síla. Jeden stát je proto bohatý na určitý zdroj a druhý stát zase může právě tento zdroj postrádat. V této funkci tedy jde o to, aby se právě ta nerovnoměrná vybavenost zdrojů v zemích vyrovnala. Díky této funkci si stát určí, které výrobky vyrobí doma a které je pro něj lepší (výhodnější) dovézt ze zahraničí a může tak překonat to, že má některých zdrojů nedostatek. Stát si vymezí, co potřebuje a na to pak může zaměřit svou ekonomiku. Přerozdělení zdrojů na domácí a zahraniční je tím pádem účinnější a to pak vede k hospodářskému růstu země. Dochází rovněž k rozlišování potřeb ve společnosti a to pak přispívá k prohloubení specializace ekonomiky.⁹ Ve vnějších ekonomických vztazích mezi státy dochází také k výměně informací a poznatků a právě v tomto spočívá transmisní funkce. Je možné ji označit za informační funkci a v zahraničním obchodě mezi státy je prostředkem pro přenos vědecko-technických znalostí. Třetí funkcí je funkce úspory práce neboli ekonomie času. U této funkce je zásadní ušetřit čas a souvisí s transformační a transmisní funkcí.¹⁰

⁴ CIHELKOVÁ, Eva. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie: Politika, hospodářství, dějiny a kultura*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 6.

⁵ Tamtéž.

⁶ ŠTĚRBOVÁ, Ludmila. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století: ve světové krizi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, s. 20.

⁷ FOJTÍKOVÁ, Lenka. *Zahraničně obchodní politika ČR: historie a současnost (1945-2008)*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 4.

⁸ KUBIŠTA, Václav. *Mezinárodní ekonomické vztahy*. Vyd. 1. Praha: HZ Editio, 1999, s. 232.

⁹ ŠTĚRBOVÁ, Ludmila. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století: ve světové krizi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, s. 20.

¹⁰ CIHELKOVÁ, Eva. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie: Politika, hospodářství, dějiny a kultura*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 6-7.

Zmínila jsem se o tom, že pro vnější ekonomické vztahy států je důležitá jejich otevřenost. To, jak moc se státy zapojují do obchodu se zahraničím, závisí na míře jejich otevřenosti. Míra se kupříkladu zjišťuje podílem dovozu a vývozu na HDP nebo na celkové výrobě. U otevřenosti ekonomiky státu zkoumá také její tvar, což je struktura toho, co země vyváží a co naopak dováží. Dále ještě efektivnost otevřenosti, která zjišťuje, jak jsou státy aktivní při zapojování do mezinárodní dělby práce.¹¹ Spojené státy americké i členské státy Evropská unie jsou státy s otevřenou ekonomikou.

1.2 Proč vznikají obchodní spory

I přes to, že v mezinárodním obchodě jsou jasně stanovená pravidla (mnohostranný obchodní systém), dochází k situacím, kdy státy při vzájemném obchodování použijí obchodní nebo jiná opatření, která jejich partneři pokládají za překážku obchodu a mohou je pak vinit za nedodržování pravidel mnohostranného obchodního systému.¹² Může se tak stát nevědomě, kdy státy svá opatření považují za oprávněná, avšak se stává, že státy přijmou zakázaná opatření zcela vědomě a čekají na reakci svých obchodních partnerů.¹³ Pokud se tímto jednáním stát cítí poškozen, má možnost využít systém pro řešení sporů v rámci WTO. Řešení sporů je totiž v mnohostranném obchodním systému podstatné.¹⁴

V této části uvedu právě některé příčiny, proč může docházet ke vzniku obchodních sporů mezi státy. Obecně můžeme říct, že spory vznikají z protekcionismu, kdy se vlády států snaží ochránit domácí producenty před zahraniční konkurencí. Opatření, která jsou uplatňována, omezují zahraniční vliv na domácí trh, jsou autonomní a smluvní. Autonomními jsou jednostranná rozhodnutí státu, zatímco smluvní opatření vznikají na základě mezinárodních dohod a smluv. Protekcionistická opatření lze dle Tuleje¹⁵ také dělit na progresivní, degresivní a

¹¹ CIHELKOVÁ, Eva. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie: Politika, hospodářství, dějiny a kultura*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 8-9.

¹² *Principles of the trading system* [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/fact2_e.htm.

¹³ KUBIŠTA, Václav. *Mezinárodní ekonomické vztahy*. Vyd. 1. Praha: HZ Editio, 1999, s. 69.

¹⁴ *Dispute settlement* [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_e.htm.

¹⁵ TULEJA, Pavel. *Světová ekonomika*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2006, s. 76.

agresivní. Progresivními mohou být např. cla a kvóty a spočívají právě v ochraně domácích výrobců před zahraničními. Degresivní chrání oslabená odvětví z důvodu zachování pracovních míst. A agresivní opatření stát využívá na podporu vývozu (tzv. proexportní politika) a používá k tomu například vývozní subvence nebo státní úvěry na vývoz.¹⁶ Další příčinou může být také to, že státy zastávají odlišné hodnoty a názory na určitou věc, a to se pak může vést až ke sporům. Příkladem tohoto je případ geneticky modifikovaných organismů. Za spory může také rovněž stát odlišný historický vývoj zemí a jejich obchodních politik, kdy pak země kupříkladu preferují dovoz z vlastních bývalých kolonií. Příkladem pak může být spor o banány.

Chtěla bych upozornit na to, že přestože ochranářství nepochybně mezi příčiny sporů patří, použití různých obchodních opatření jako například antidumpingové clo nemůžeme automaticky považovat za nástroj skrytého protekcionismu. Neboť pokud je opatření použito v souladu s pravidly WTO, nedochází k jejich porušení.¹⁷ V následujících podkapitolách se budu zabývat jednotlivými opatřeními, která mohou být předmětem sporů mezi obchodními partnery.

1.2.1 Antidumpingová opatření

Antidumping uvádím na prvním místě proto, že se jedná o jednu z nejčastějších příčin obchodních sporů, řešených na půdě WTO. Dumping je definován v dohodě GATT z roku 1994 v článku VI., tzv. antidumpingová dohoda, jako: „Zavedení výrobku do obchodu jiné země za nižší cenu, než je jeho běžná hodnota“.¹⁸ Podniky tedy vyváží produkty za nižší cenu, než jakou si běžně účtují na domácím trhu. Zboží za hranicemi je potom levnější než v zemi, kde bylo vyrobeno. V takové situaci dochází k tzv. cenové diskriminaci a výrobci obdobného zboží ze zemí, kde se takové výrobky pod cenou dováží, jsou samozřejmě znepokojeni. Dumping lze tedy zjistit tím, že porovnáme ceny stejného výrobku v obou státech. Většinou je ale jeho zjištění složitější a musí se provést analýza cen. Při této analýze se zjišťuje běžná cena zboží, to je cena, za kterou se zboží prodává v zemi, kde bylo vyrobeno a dále vývozní cena zboží, tou je cena, za kterou se zboží prodává v zemi,

¹⁶ TULEJA, Pavel. *Světová ekonomika*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2006, s. 76.

¹⁷ KALÍNSKÁ, Emilie. *Mezinárodní obchod v 21. století*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010, s. 113.

¹⁸ *Agreement* [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/19-adp.pdf.

kde bylo dovezeno. Poté následuje srovnání těchto cen.¹⁹ Přesnou definici běžné a vývozní ceny najdeme v antidumpingové dohodě.²⁰

Jak už jsem zmínila výše, výrobci téhož zboží, které se do jejich země dováží pod cenou, jsou znepokojeni. Podezřele nízké ceny konkurenčních výrobků mohou mít na domácí výrobce špatný vliv. Na jejich ochranu se tedy přijímají ochranná opatření ve formě cel. Princip je takový, že k ceně dovezeného zboží se přidá clo, tím se cena zboží zvýší a dojde tak ochraně tuzemských výrobců. Takové clo se označuje jako antidumpingové clo.²¹

Antidumpingová dohoda stanovuje pravidla pro určení dumpingu. Je třeba zjistit: „*Za prvé že k dumpingu dochází. Za druhé že domácí průmysl vyrábějící obdobný produkt trpí podstatnou újmou. A mezi prvním a druhým zjištěným musí být příčinná souvislost.*“²² Mimo toto dohoda vymezuje podrobná procesní pravidla pro zahájení a provádění šetření, uložení opatření, jejich trvání a přezkum opatření.²³

Od roku 1995 bylo na půdě WTO řešeno 98 případů, týkajících se antidumpingových opatření.²⁴ Hlavními uživateli antidumpingových opatření jsou Indie, Brazílie, Argentina, Čína, Turecko a EU.²⁵ Šetření pak nejčastěji probíhá vůči USA a to ve 45 případech z celkových 98. Dále v osmi případech proti Evropské unii a v sedmi případech vůči Číně.²⁶

1.2.2 Subvence a vyrovnávací opatření

Subvence a vyrovnávací opatření jsou dalšími velmi častými opatřeními, jež se řeší v rámci Světové obchodní organizace. Subvence je možno rovněž označit jako dotace a patří do nástrojů obchodní politiky na podporu vývozu.

¹⁹ *Anti-dumping* [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/adp_e/adp_info_e.htm.

²⁰ *Agreement* [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/19-adp.pdf.

²¹ *Dohoda o antidumpingu* [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/dohoda-o-antidumpingu-7157.html#!&chapter=3>.

²² *Agreement* [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/19-adp.pdf.

²³ Tamtéž.

²⁴ *Disputes by agreement* [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_agreements_index_e.htm?id=A19.

²⁵ CIHELKOVÁ, Eva. *Regionalismus a multilateralismus: základy nového světového obchodního řádu?*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2010, s. 79.

²⁶ *Disputes by agreement* [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_agreements_index_e.htm?id=A19.

Definici subvencí najdeme v Dohodě o subvencích a vyrovnávacích opatřeních WTO.²⁷ Subvence je zde definována jako: „*Finanční příspěvek udělený státem, nebo státní institucí, z něhož plyne příjemci prospěch nebo výhoda. Může se jednat jak o přímý převod peněžních prostředků (např. dary, půjčky), tak i o prominutí splátek (které jsou jinak splatné), jakož i o případy, kdy vláda poskytuje či dodává zboží nebo služby, které nejsou součástí obecné infrastruktury*“.²⁸

Dohoda charakterizuje dvě kategorie subvencí, zakázané a napadnutelné. Pokud by už ze samotného charakteru dotace bylo zřejmé, že by mohla narušit obchod a poškodit tak obchod jiných zemí, jedná se o subvenci zakázanou a jako taková musí být okamžitě přerušena. Jestli tomu opravdu tak je, se ověřuje v rámci řízení řešení sporů ve WTO. Avšak v některých případech ani tak státy zakázané subvence nepřerušují, a proto ještě existují vyrovnávací opatření. Jsou to vlastně taková protiopatření poškozených zemí, aby mohly ochránit své domácí výrobce. Na dovezené výrobky, které by mohly tuzemské výrobce poškodit, tak může být uvaleno vyrovnávací, tzv. protisubvenční clo.²⁹

Abychom mohli stát obvinít z nedovoleného používání subvencí, musí se jednat o subvence, které nejsou určeny pro všechny. Mají na ně nárok pouze stanovení příjemci. Jsou například dané pro určitý podnik, výrobní odvětví nebo pro skupinu podniků nebo výrobních odvětví.³⁰ Další podmínkou může být to, že se například použije domácí výrobek před dováženým, nebo se poskytnutí odvíjí od vývozní výkonnosti. Takové subvence se označují jako specifické.³¹

V případě, že proběhne protisubvenční řízení, jeho výsledkem může být uložení vyrovnávacího opatření, tedy cla. Opět má toto clo ochrannou funkci, jako tomu bylo u cla antidumpingového. Clo se uloží dovezeným výrobkům ze zemí, kde došlo k udělení nedovolených subvencí, ať už na výrobu daného výrobku, jeho vývoz, prodej nebo dopravu. Díky tomuto opatření dojde k ochraně domácích výrobců před dovozem dotovaného zboží.³²

²⁷ *Agreement on subsidies and countervailing measures* [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/24-scm.pdf.

²⁸ Tamtéž.

²⁹ *Subsidies and countervailing measures* [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/adp_e/adp_info_e.htm.

³⁰ *Antisubvenční opatření* [online]. europa.eu, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://europa.eu/legislation_summaries/external_trade/r11006_cs.htm.

³¹ *Protisubvenční opatření* [online]. Businessinfo.cz, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/protisubvenzni-opatreni-v-evropske-unii-4459.html>.

³² *Protisubvenční opatření* [online]. Businessinfo.cz, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/protisubvenzni-opatreni-v-evropske-unii-4459.html>.

Od roku 1996 bylo na půdě WTO řešeno 99 případů, týkajících se subvencí a vyrovnávacích opatření. Z toho 32 vedených vůči USA, 14 vůči Číně, 13 vůči EU, 10 vůči Kanadě.³³ Jde tedy o další velice častý problém, kterým se zabývá Světová obchodní organizace. Tato opatření ve formě dotací jsou nejčastěji poskytována na podporu automobilového a ocelářského průmyslu. Konkrétně podporu automobilového průmyslu ve formě přímých podpor, půjček a záruk zavedly například Kanada, Čína, Francie, a USA. V ocelářství zvýšily podporu například Argentina, Indie a Rusko.³⁴

1.2.3 Netarifní překážky (Non Tariff Barriers)

Tato netarifní obchodní opatření jsou v obchodních politikách států používána jako nástroj protekcionismu. Státy je užívají k tomu, aby přispěly k rozvoji domácí ekonomiky, nebo se jimi chrání před nepoctivými obchodními praktikami jiných států. Netarifní překážkou je: „*Každé opatření, které může nějakým způsobem ovlivnit obchod, s výjimkou cel*“.³⁵ Omezuje se jimi import nebo export formou vyhlášek a nařízení, které upravují podmínky uskutečňování obchodních operací. Pro představu to mohou být paratarifní opatření, opatření ke kontrole cen, finanční opatření, automatická licenční opatření, monopolistická opatření, technická, sanitární a fytosanitární opatření.³⁶

Nejvíce využívanými jsou **technická opatření**. Obecně se jedná o technické regulace, jimiž mohou být požadavky na kvalitu a charakteristické rysy zboží, požadavky na balení a informace v označování zboží, a další. Rovněž se může jednat o inspekci před naloděním, speciální celní formality, požadavky na nezávadnost potravin a na zachování zdraví zvířat a rostlin.³⁷

Ve vzájemném obchodě mezi státy existuje velké množství technických předpisů a norem. Každý stát uplatňuje své a jsou nezbytné z mnoha důvodů, hlavně tedy z bezpečnosti a dále například kvůli ochraně životního prostředí. I každý

³³ *Disputes by agreement* [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na

http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_agreements_index_e.htm?id=A19.

³⁴ CIHELKOVÁ, Eva. *Regionalismus a multilateralismus: základy nového světového obchodního řádu?*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2010, s. 79.

³⁵ ŠTĚRBOVÁ, Ludmila. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století: ve světové krizi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, s. 115.

³⁶ Tamtéž, s. 119.

³⁷ Tamtéž.

spotřebitel bude nejspíše souhlasit, že je pro něj důležité aby věděl, že výrobky, které kupuje, jsou bezpečné, nezávadné a odpovídají určeným normám. Když se ale na věc podíváme z pohledu výrobců nebo vývozců, jistě pro ně není jednoduché dodržovat takové množství předpisů, které se navíc v různých zemích mohou lišit. Pokud by ale všechny předpisy byly užitečné a státy měly oprávněné důvody je požadovat, nebylo by co řešit. Avšak tomu tak není a v některých případech státy technická opatření uplatňují jako skrytý protekcionismus, a tak se mohou stát překážkou obchodu.³⁸ Proto byla vypracovaná Dohoda o technických překážkách obchodu (TBT). Jejím cílem je zabránit tomu, aby státy technické předpisy a normy používaly svévolně a zaručit tak, že nebudou vytvářet mezinárodnímu obchodu zbytečné překážky. V dohodě je dále zakázáno, aby účelem technických předpisů a norem byla diskriminace dováženého zboží oproti stejnému zboží tuzemskému.³⁹

Od roku 1995 bylo na půdě WTO řešeno 49 případů, týkajících se technických překážek obchodu. Z nich 20 vůči Evropské unii, 11 vůči Spojeným státům a v rozmezí dvou let 2012-2013 to bylo 5 případů vedených vůči Austrálii,⁴⁰

Mezi technická opatření je z hlediska jejich technického charakteru možno též přiřadit **sanitární a fyto-sanitární opatření**. Opět je zde problém, jelikož na jednu stranu je důležité vědět, které potraviny jsou bezpečné a vyhovují standardům. Ale je třeba také zaručit to, že tato opatření některé státy nezneužívají k ochraně svých domácích výrobců před zahraničním zbožím. Proto byla přijata Dohoda o uplatňování sanitárních a fyto-sanitárních opatření, která v této problematice stanovuje pravidla. Týká se všech hygienických a rostlinolékařských opatření, jenž by mohla, ať už přímo či nepřímo, ovlivnit mezinárodní obchod. Zemím umožňuje stanovit si vlastní normy, ale přitom říká, že: „*Předpisy musí být založeny na vědeckých poznatcích a mohou být použité jen v nezbytném rozsahu pro ochranu lidí, zvířat nebo rostlin, života nebo zdraví*“.⁴¹ Opatření tedy nesmí být diskriminační vůči ostatním státům a nesmí být použita k ochranným účelům. Země by měly přijímat svá opatření na základě mezinárodních norem, směrnic a doporučení. Pokud má stát podezření, že dochází

³⁸ *Standards and safety* [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm4_e.htm

³⁹ *Aspekty obchodu se zbožím* [online]. europa.eu, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://europa.eu/legislation_summaries/external_trade/r11011_cs.htm.

⁴⁰ *Disputes by agreement* [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na [http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_agreements_index_e.htm?id=A19.](http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_agreements_index_e.htm?id=A19.41)

⁴¹ *Agreement* [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/15-sps.pdf.

k používání norem, které mají diskriminační charakter a tím jej poškozují, může se proti nim ohradit a zahájit řízení pro řešení sporů.⁴²

Od roku 1995 bylo na půdě WTO řešeno 40 případů na téma netarifních překážek. 9 z nich vedených vůči EU, 8 vedených vůči USA, 6 vůči Austrálii a 5 vůči Koreji.⁴³

Do této kategorie netarifních překážek bych dále zařadila **dovozní licence**. Tuto problematiku upravuje Dohoda o dovozním licenčním řízení. Ta dovozní licence definuje jako: „*Správní postupy, které vyžadují předložení žádosti nebo jiné dokumentace příslušnému správnímu orgánu jako předběžnou podmínku pro dovoz zboží*“.⁴⁴ Hlavním účelem této dohody je postupy zjednodušit a zajistit jejich transparentnost a předvídatelnost tak, aby byly používány řádně a spravedlivě. Také stanovuje kritéria pro automatické udělování licencí, aby nedocházelo k omezování obchodu. A u licencí, které se nevydávají automaticky, stanovuje maximální délku trvání pro vyřízení žádosti, jelikož by státy mohly zbytečně prodlužovat administrativu a tím pádem omezovat dovozce.⁴⁵

Od roku 1995 bylo na půdě WTO řešeno 41 případů, týkajících se vývozních licencí. 8 z nich vedených vůči Indii, 7 vůči EU a 4 vůči Indii.⁴⁶

Posledním, ne tak často řešeným, opatřením, které zde zařadím, jsou **pravidla původu**. Tato pravidla jsou nepostradatelná pro označování země původu výrobku, avšak opět nesmí být zbytečnou překážkou mezinárodního obchodu. Pro tuto oblast existuje Dohoda o pravidlech původu⁴⁷, jejímž cílem je sjednotit pravidla původu tak, aby byla uplatňovaná tatáž kritéria pro všechny členy WTO. Pravidla pak musí uplatňovat všechny státy jednotně, musí být objektivní, srozumitelná a předvídatelná.⁴⁸

⁴² *Aspekty obchodu se zbožím* [online]. europa.eu, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://europa.eu/legislation_summaries/external_trade/r11011_cs.htm.

⁴³ *Disputes by agreement* [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_agreements_index_e.htm?id=A19.

⁴⁴ *Agreement* [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/23-lic.pdf.

⁴⁵ *Non-tariff barriers* [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm9_e.htm.

⁴⁶ *Disputes by agreement* [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_agreements_index_e.htm?id=A19.

⁴⁷ *Agreement on rules of origin* [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/22-roo.pdf.

⁴⁸ Tamtéž.

Od roku 1997 bylo na půdě WTO řešeno 7 případů, týkajících se pravidel původu. Z toho 6 případů vedených vůči USA a 1 vůči Číně.⁴⁹

1.2.4 Ochranná opatření (safeguards)

Ochranná opatření jsou dalším nástrojem pro omezení obchodu. Stát může na výrobek tato opatření uplatnit pouze za daných podmínek stanovených v Dohodě o ochranných opatřeních⁵⁰: „*Výrobek se dováží na jeho území v tak velkém množství, že způsobuje nebo hrozí, že způsobí vážnou újmu domácímu výrobnímu odvětví stejného nebo konkurenčního zboží*“. Dohoda dále definuje výraz vážná újma, hrozba vážné újmy a domácí výrobní odvětví.⁵¹ Dále upřesňuje postupy a pravidla pro přijímání ochranných opatření. Kromě toho dohoda zakazuje opatření označená „šedou zónou“, jako jsou dobrovolná omezení vývozu nebo jiné úpravy sdílení trhu. Dohoda obsahuje také doložku, že všechna ochranná opatření, která doposud existují, musí být zrušena. Státy samozřejmě nemohou ochranná opatření uplatňovat libovolně, ale pouze v takovém rozsahu a po takovou dobu, která je nezbytná k ochraně domácích výrobců.⁵²

Od roku 1997 bylo na půdě WTO řešeno 43 případů na téma ochranných opatření. Z nichž 15 vedených vůči USA, 7 vůči Argentině a 4 vůči EU.⁵³ Nejčastějším uživatelem ochranných opatření je pak Indie, obzvláště v oblasti chemických výrobků.⁵⁴

1.3 Obchodní politika

Součástí vnějších obchodních vztahů je i obchodní politika. Obecně je obchodní politika státu definována jako: „*Souhrn strategií, záměrů, zásad, nástrojů, opatření, institucí a smluv, vytvářeným a koncipovaným na úrovni vlád a směřujícím*

⁴⁹ *Disputes by agreement* [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_agreements_index_e.htm?id=A19.

⁵⁰ Agreement on safeguards [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/25-safeg.pdf.

⁵¹ Agreement on Safeguards [online]. wto.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/safeg_e/safeint.htm.

⁵² Agreement on safeguards [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/25-safeg.pdf.

⁵³ *Disputes by agreement* [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_agreements_index_e.htm?id=A19.

⁵⁴ CIHELKOVÁ, Eva. *Regionalismus a multilateralismus: základy nového světového obchodního řádu?*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2010, 119 s.

k podnikatelským subjektům domácím i zahraničním".⁵⁵ Vztahuje vždy k jednotlivému státu nebo k integračnímu seskupení. Obchodní politika plní řadu úkolů. Stát může jejím prostřednictvím ovlivnit obchodní vztahy podnikatelů a podnikatelské prostředí. Úkolem je také zajistit vzájemné ekonomické vztahy se zahraničními státy, může ovlivňovat dovoz i vývoz a vytvářet instituce. Z toho plyne, že ovlivňuje zahraniční obchod státu a projevem je například transformační funkce tohoto obchodu, která je zmíněna již výše.⁵⁶

U obchodní politiky můžeme rozlišit dva základní typy, a to liberální a protekcionistický. Pro liberalismus jsou typické otevřené ekonomiky, odstraňování cel, co nejméně překážek obchodu a aby byl co nejméně omezován a kontrolován dovoz a vývoz. Protekcionismus pak zastává hlavně ochranná opatření a jeho cílem je ochránit domácí výrobce před zahraniční konkurencí.⁵⁷ Protekcionismus i liberalismus má své zastánce a v knihách najdeme důvody pro i proti těmto typům obchodních politik. Většina států však podporuje volný obchod a tedy liberalismus. Toto je možné odvodit z příkladu Světové obchodní organizace. Jedním z principů, na kterém je WTO postavena, je právě liberalizace a mezi její členy patří 159 států světa. Které státy to jsou, můžeme vidět na mapě na obrázku č. 1, kde se jedná o země označené zelenou barvou. Spojené státy a všechny členské státy EU členy jsou, stejně jako Evropské společenství.⁵⁸

Vzhledem k výše uvedenému, je obchodní politika pro státy velmi důležitá. Významnou roli hraje při obchodování se zahraničními státy, a jelikož je má práce zaměřená na obchodní vztahy Spojených států a Evropské unie, v další podkapitole stručně představím obchodní politiky každého z nich.

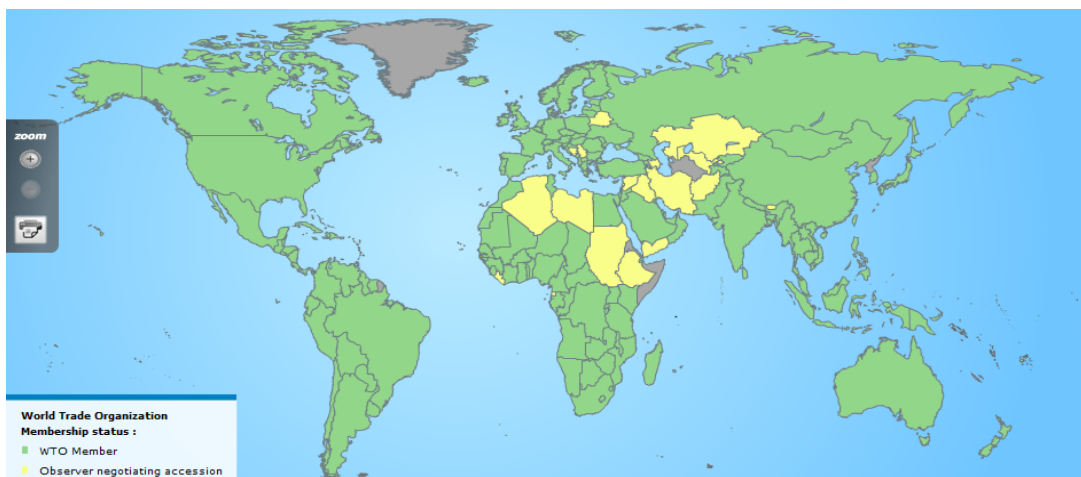
⁵⁵ ŠTĚRBOVÁ, Ludmila. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století: ve světové krizi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, 101 s.

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ FOJTÍKOVÁ, Lenka. *Zahraně obchodní politika ČR: historie a současnost (1945-2008)*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 6.

⁵⁸ *Members and observers of the WTO* [online]. WTO.org, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/org6_map_e.htm.

Obrázek č. 1 - Členské státy Světové obchodní organizace.

Zdroj: *Members and observers of the WTO* [online]. WTO.org, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/org6_map_e.htm.

1.3.1. Obchodní politika EU

Společná obchodní politika Evropské unie se řadí mezi nejstarší politiky členství a mluvilo se o ní již před více než padesáti lety v Římské smlouvě. Směřuje jak dovnitř, kde řídí činnost jednotlivých účastníků obchodní výměny, tak i vně, kde se zase navazují smluvní vztahy mezi EU a třetími subjekty.⁵⁹ Jedná se o nejvíce integrovanou součást vnějších vztahů a v současné podobě utváří pro členské státy EU jednotný obchodně politický režim vůči třetím zemím. Tato politika patří do výlučné pravomoci EU a členské státy nejsou v rámci společné obchodní politiky oprávněny samostatně vystupovat. Znamená to, že si například nemohou libovolně určovat výši cel vůči třetím zemím. S ohledem na to, že EU má ekonomický základ, můžeme odvodit, že se jedná o nejdůležitější součást vnějších vztahů.⁶⁰ Podstatou společné obchodní politiky je celní unie, která se zakládá na jednotné úpravě celních sazeb a jednotných principech při uzavírání celních a obchodních dohod. Celní unie působí dovnitř i ven. Při působení dovnitř obchodní politiky se snaží, aby neexistovaly jakékoli překážky při pohybu zboží, či služeb mezi státy a navenek se projevuje tak, že EU má jednotnou celní politiku vůči třetím státům. Členské státy tak

⁵⁹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda a Vladimír TÝČ. *Vnější obchodní vztahy Evropské unie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 25.

⁶⁰ SVOBODA, Pavel. *Právo vnějších vztahů Evropské unie: Politika, hospodářství, dějiny a kultura*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2007, s. 17.

vůči třetím zemím uplatňují jednotný režim.⁶¹ Obsahem obchodní politiky jsou: Úpravy dovozních i vývozních celních sazeb, uzavírání celních a obchodních dohod, sjednocování liberalizačních opatření, vývozní politika, obchodní ochranná opatření.⁶²

Ve společné obchodní politice EU se uplatňuje několik nástrojů. Jedním z důvodů prosazování těchto nástrojů je to, že se jimi snaží EU chránit zájmy své i členských zemí. Pro přehlednost je rozdělíme na autonomní a smluvní. Mezi autonomní opatření řadíme antidumpingová opatření, antisubvenční opatření, opatření podle ochranné klauzule GATT, opatření proti nekorektním obchodním praktikám třetích států vůči vývozu z EU. Mezi smluvní nástroje patří všechna smluvní ujednání EU se třetími subjekty o dovozu a vývozu zboží.⁶³

Co se týče zboží, je Evropská unie největším světovým vývozcem (viz graf č. 1)⁶⁴ i největším světovým dovozcem (viz graf č. 2)⁶⁵. Hlavními obchodními partnery pro vývoz jsou pro EU Spojené státy. Pro dovoz je největším obchodním partnerem Čína. Dále Rusko a Spojené státy.⁶⁶

1.3.2 Obchodní politika USA

Dle americké ústavy má zahraniční obchod a obchodní politiku USA na starost Kongres, který rovněž vytváří celní sazby. Moc výkonná, pod vedením prezidenta, má ale v obchodní politice také svou roli. Jedná se například o vyjednávání obchodních dohod, které pak schvaluje Kongres. Z uvedeného vyplývá, že Kongres i prezident se na obchodní politice USA podílejí, jak také můžeme vidět na obrázku č. 2.⁶⁷

⁶¹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda a Vladimír TÝČ. *Vnější obchodní vztahy Evropské unie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 58.

⁶² Tamtéž s. 59.

⁶³ CIHELKOVÁ, Eva. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie: Politika, hospodářství, dějiny a kultura*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 63-65.

⁶⁴ *Shares in the world market for exports, 2010* [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Shares_in_the_world_market_for_exports_2010_%28%_share_of_world_exports%29.png&filetimestamp=20121008124241

⁶⁵ *Shares in the world market for imports, 2010* [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Shares_in_the_world_market_for_imports_2010_%28%_share_of_world_imports%29.png&filetimestamp=20121008124249

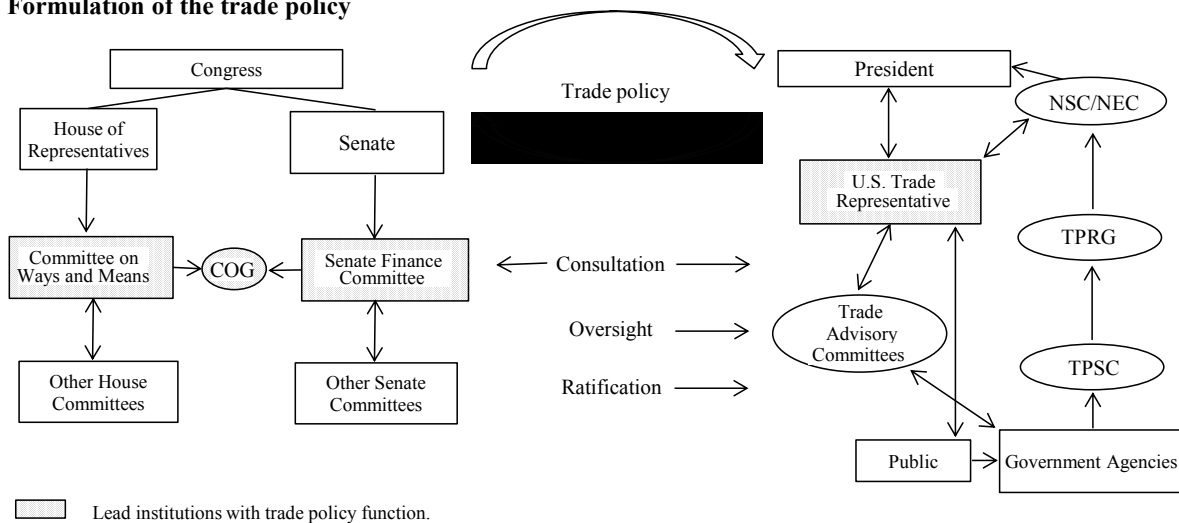
⁶⁶ *International trade in goods* [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/International_trade_in_goods.

⁶⁷ *United States of America and the WTO* [online]. Dostupné na http://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/usa_e.htm.

Obrázek č. 2 – Obchodní politika Spojených států amerických.

Chart II.1

Formulation of the trade policy

Lead institutions with trade policy function.

Note: COG: Congressional Oversight Group; NSC/NEC: National Security Council/National Economic Council; TPRG: Trade Policy Review Group; TPSC: Trade Policy Staff Committee.

Source: WTO Secretariat, based on information from the U.S. authorities.

Zdroj: *United States of America and the WTO* [online]. Dostupné na http://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/usa_e.htm.

V Kongresu působí orgány, které se zabývají obchodní politikou. Živnostenský zákon z roku 2002 stanovil skupinu pro dohled COG - The Continuity of Government, která je o různých otázkách obchodní politiky povinna informovat ÚSTR- The Office of the *United States* Trade Representative, tedy Úřad pro obchodního představitele USA. Tato skupina například poskytuje informace ohledně strategie vyjednávání, o obchodních smlouvách a o jejich dodržování a prosazování. Již zmiňovaný USTR má v rámci moci výkonné primárně odpovědnost za koordinaci a rozvoj obchodní politiky. S obchodní politikou USTR pomáhá mezirezortní mechanismus, který má tři úrovně. Obchodní politika Spojených států je založená na hospodářské a zahraniční politice státu a klade si za cíl zlepšit národní hospodářský blahobyt.

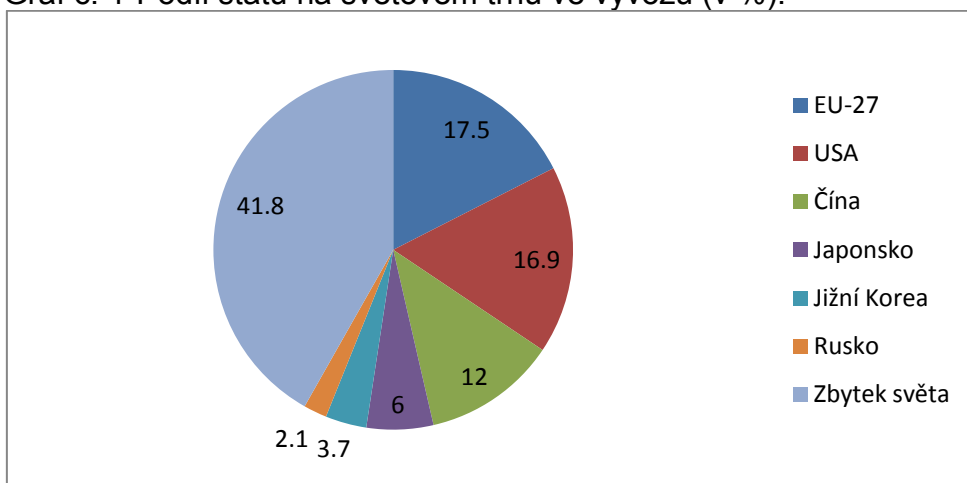
Spojené státy jsou podporovateli mnohostranného a liberálního obchodního systému. V rámci liberalizace uzavírají regionální a dvoustranné zóny volného obchodu (celkem 250 zón volného obchodu). Tyto dohody jim například usnadňují obchod a napomáhají k obchodnímu a ekonomickému růstu. Mezi takové dohody patří NAFTA, APEC, AGOA, ATPDEA, a další.⁶⁸

⁶⁸ *United States of America and the WTO* [online]. Dostupné na http://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/usa_e.htm.

Obchodní politika USA rovněž disponuje nástroji. Důvodem je stejně jako u Evropské unie to, že chtějí svůj obchod chránit. Mezi nejčastěji uplatňovaná opatření, ovlivňující dovoz, patří celní zacházení dle doložky nejvyšších výhod nebo preferenční celní zacházení. U některých dovozů USA používají vyrovnávací a antidumpingová cla, množstevní omezení, ochranná opatření a v některých případech také zákaz dovozu. V USA platí od roku 1989 harmonizovaný celní sazebník, v němž jsou všechny sazby (kromě dvou) odvozeny z výsledku jednání Uruguayského kola.⁶⁹

Co se týče vývozu, tak Spojené státy používají opatření, kterými jej podporují nebo naopak omezují. Podporují ho například financováním skrz Export Import Bank.⁷⁰ USA jsou největším světovým vývozcem i dovozcem, co se týče zboží a služeb dohromady. U zboží jsou 3. největším vývozcem (viz graf č. 1)⁷¹ a 2. největším světovým dovozcem (viz graf č. 2)⁷². Mezi obchodními partnery USA dominují EU, Kanada, Čína a Mexiko.⁷³

Graf č. 1-Podíl států na světovém trhu ve vývozu (v %).

Zdroj: *Shares in the world market for exports, 2010* [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Shares_in_the_world_market_for_exports,_2010_%28%_share_of_world_exports%29.png&filetimestamp=20121008124241

⁶⁹ *United States of America and the WTO* [online]. Dostupné na http://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/usa_e.htm.

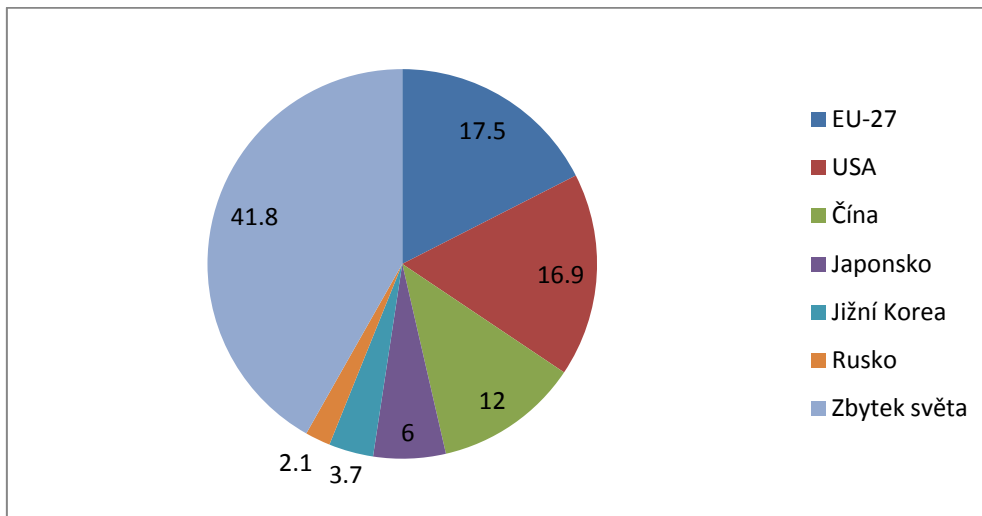
⁷⁰ Tamtéž.

⁷¹ *Shares in the world market for exports, 2010* [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Shares_in_the_world_market_for_exports,_2010_%28%_share_of_world_exports%29.png&filetimestamp=20121008124241

⁷² *Shares in the world market for imports, 2010* [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Shares_in_the_world_market_for_imports,_2010_%28%_share_of_world_imports%29.png&filetimestamp=20121008124249

⁷³ *Zahraniční obchod země* [online]. [cit. 16.11.2013]. Dostupné na http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/severni_amerika/usa/ekonomika/zahranicni_obchod_ze_me.html.

Graf č. 2 -Podíl států na světovém trhu v dovozu (v %).

Zdroj: *Shares in the world market for imports, 2010* [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Shares_in_the_world_market_for_imports,_2010_%28%_share_of_world_imports%29.png&filetimestamp=20121008124249

2. Obchodní vztahy mezi EU a USA

Tato práce se zabývá obchodními vztahy mezi Evropskou unií a Spojenými státy a tato kapitola se zaměří na jejich obecnou charakteristiku. V první podkapitole bude popsán vývoj vzájemných vztahů po druhé světové válce až do devadesátých let. Budou uvedeny i další oblasti spolupráce, ve kterých tito dva aktéři spolupracují. Druhá podkapitola se zaměří na vzájemný obchod mezi EU a USA a jejich podíl na světovém obchodu. Cílem je tedy určit, o jak velké obchodní partnerství se mezi těmito státy jedná. Se vzájemným obchodem souvisí také struktura, které se bude věnovat další část. Ta nejprve zhodnotí obchod se zbožím a komoditní strukturu a poté obchod se službami.

2.1 Vývoj vztahů po 2. světové válce

Pro novodobý vývoj vztahů mezi USA a Evropou byl zásadním mezníkem program pro politickou a hospodářskou obnovu Evropy po druhé světové válce, tedy Marshallův plán. Marshallův plán byl nabídnut západoevropským zemím v roce 1947. Spojené státy chtěly tímto krokem pomoci západní Evropě a důvodem bylo, aby byla sjednocená a obstála tak proti sovětskému nebezpečí. Zřejmě se také jednalo o ekonomické důvody, jelikož západní Evropa byla pro USA potenciálním partnerem pro obchodní spolupráci. USA se také obávaly, že by se Evropě mohla přiklonit k zavedení uzavřené ekonomiky, která by neobchodovala s ostatními státy, a to bylo také dalším důvodem, proč podporovat její sjednocení a hospodářský vzestup.⁷⁴ Ve výše uvedených skutečnostech můžeme vidět zájem USA o budoucí spolupráci s evropskými zeměmi již po druhé světové válce.

V roce 1948 byla vytvořena Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (OEEC), která měla koordinovat a administrativně zajišťovat to, aby byl Marshallův plán realizován. Brzy ale OEEC působila i v dalších oblastech a měla být základem pro hospodářskou spolupráci mezi členskými státy a dále napomáhat rozvoji spolupráce zemí OEEC s USA, a i Kanadou.⁷⁵ USA i Kanada se o dva roky později staly přidruženými státy OEEC. Spojené státy byly v 50. letech nejsilnější

⁷⁴ CIHELKOVÁ, Eva. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie: Politika, hospodářství, dějiny a kultura*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 142.

⁷⁵ SPÁČILOVÁ, Klára. *Spojené státy* [online]. EUROSOKOP.cz, [cit. 20.09.2013]. Dostupné na <https://www.euroskop.cz/9131/sekce/spojene-staty/>.

ekonomikou světa, a tak prosazovaly volný obchod. Chtěly pro své výrobky a kapitál zpřístupnění světových trhů a odstranění překážek v obchodu. V 60. letech se OEEC proměnila v Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj – OECD. Řádnými členy již byli, kromě 19 evropských států OEEC, i USA a Kanada. OECD se stala jakousi základnou pro ekonomickou spolupráci a koordinaci hospodářských politik svých členů.⁷⁶

V Evropě zároveň probíhal evropský integrační proces a za jeho důležité mezníky bych uvedla vznik Rady Evropy v roce 1949 a dále v roce 1952 založení Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO). V roce 1957 byly podepsány Římské smlouvy, na jejichž základě došlo k vytvoření Evropského hospodářského společenství (EHS) a Evropského společenství pro atomovou energii (EURATOM). USA byly prvním zahraničním státem, který delegoval své pozorovatele do ESUO. Tímto krokem byly oficiálně zahájeny diplomatické vztahy mezi ESUO a Spojenými státy. Počátkem 60. let pak došlo ke zřízení Mise USA u Evropských společenství v Bruselu⁷⁷ a od roku 1964 působí kancelář Evropské komise v New Yorku.

Na jednu stranu USA Evropská společenství podporovaly, ale na stranu druhou chtěly uskutečnit svůj plán obchodně se rozšířit a rozšířit svůj vývoz do nových odbytišť a právě zde se setkaly s překážkami ve formě cel a chráněných trhů EHS.⁷⁸ A nastaly první rozpory mezi oběma aktéry, které se kromě jiného později přenesly do obchodních válek.⁷⁹ Spojené státy v takových situacích reagovaly nejen odvetnými opatřeními, kdy například na oplátku omezily dovoz zboží z ES⁸⁰, ale rovněž vyvíjely ustavičný tlak v rámci GATT na odstranění evropského protekcionismu.⁸¹ Částečné odstranění tohoto protekcionismu ze strany EHS se podařilo v letech 1963-1967 v 6. kole mnohostranných obchodních jednání v GATT

⁷⁶ CIHELKOVÁ, Eva. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie: Politika, hospodářství, dějiny a kultura*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 143.

⁷⁷ SPÁČILOVÁ, Klára. *Spojené státy* [online]. EUROSOKOP.cz, [cit. 20.09.2013]. Dostupné na <https://www.euroskop.cz/9131/sekce/spojene-staty/>.

⁷⁸ CIHELKOVÁ, Eva. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie: Politika, hospodářství, dějiny a kultura*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 145.

⁷⁹ Např. Kuřecí válka nebo spor o hormonálně upravené americké hovězí maso.

⁸⁰ U sporu o hormonálně upravené americké hovězí maso to byly výrobky jako např. sýr roquefort, čokoláda, ovocné džusy, džemy a čerstvé lanýž.

⁸¹ *Konec obchodní války o hormonálně upravené hovězí maso: vítězství obou stran* [online]. europa.eu [cit. 20.09.2013]. Dostupné na <http://www.europarl.europa.eu/news/cs/news-room/content/20120302FCS39886/10/html/Konec-obchodni-v%C3%AD-v%C3%A1lky-o-hormon%C3%A1ln%C4%9B-upraven%C3%A9-hov%C4%9Bz%C3%AD-maso-v%C3%ADt%C4%9Bzstv%C3%AD-obou-stran>.

(tzv. Kennedyho kole). Zde se řešily otázky spojené s odstraňováním cel a dalších ochranných opatření a došlo ke snížení cel na průmyslové výrobky o 35%.⁸²

70. léta by se dala obecně označit za období krizí a útlumu hospodářství. To vše zapříčiněno rozpadem bretonwoodského měnového systému a ropnou krizí. Obchodní vztahy EU a USA byly v této době omezeny, USA se totiž bály inflace, a tak zavedly dovozní přírážky na 50% všeho dovozu z Evropy. ES zase na obranu zvýšila protekcionistická opatření vůči třetím zemím. Avšak v evropském integračním procesu už v roce 1968 došlo k posunu a byla dokončena celní unie. Vnitřnímu obchodu mezi členskými státy tedy ubyla většina překážek a to pomohlo ekonomickému rozvoji Evropského společenství. ES se v 70. a 80. letech postupně rozrůstaly o nové členy, zvyšoval se význam evropských výrobků na světovém trhu a ES se tak stávaly významným ekonomickým konkurentem USA. Z EU a USA se tedy stali rivalové a v těchto letech spolu v ekonomické oblasti soupeřili. Zejména jim šlo o to, získat pro sebe východní trh, který byl ale pro obchod ES významnější než pro obchod USA. V 80. letech soupeření ES a Spojených států pokračovalo, například došlo k tzv. těstovinové válce, kdy se Spojeným státům nelíbily subvence ES na moučné výrobky. USA také kritizovaly vysoké subvence ES pro Airbus, který začínal být čím dál tím větší konkurencí pro americký letecký průmysl.⁸³

V 90. letech však dochází ke změně ve vztazích mezi Evropskými společenstvími a Spojenými státy. Od vzájemného soupeření se tak jejich vztahy spíše posunuly k užší vzájemné spolupráci. A i když k navázání diplomatických vztahů došlo již v 50. letech, formální spolupráce byla zavedena až v 90. letech a jako první transatlantické vztahy upravil a stanovil společné cíle dokument z listopadu roku 1990, kterým je Prohlášení o vztazích mezi Evropskými společenstvími a USA, tzv. **Transatlantická deklarace**. Tato deklarace byla iniciativou amerického prezidenta Bushe, který měl podporu Komise ES. Bush se bál vzniku společného trhu v Evropě, a že by tak mohly být ohroženy americké obchodní zájmy, jelikož USA v EU viděly významné odbytiště pro své výrobky.

Mezi společné cíle uvedené v tomto dokumentu patří zejména:

- Podpora demokracie, právního státu, dodržování lidských práv a osobních svobod

⁸² CIHELKOVÁ, Eva. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie: Politika, hospodářství, dějiny a kultura*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 143.

⁸³ Tamtéž.

- Ochrana míru a podpora mezinárodní bezpečnosti, spolupráce s dalšími národy proti agresi tak, aby to vedlo k urovnání konfliktů ve světě, posílení role OSN a dalších mezinárodních organizací
- Provádět ekonomiku tak, aby bylo dosaženo udržitelného ekonomického růstu, nízké inflace, vysoké úrovně zaměstnanosti, spravedlivých sociálních podmínek
- Podpora tržních principů a odmítání protekcionismu, rozvoj světového obchodu
- Pomoc rozvojovým zemím v jejich úsilí o politické a hospodářské reformy⁸⁴

Z cílů jde vidět, že se jednalo jak o spolupráci v ekonomické oblasti, tak i o dodržování práv a demokracie a spolupráci mírovou. Mimo stanovení společných cílů dala dohoda vztahům ES a USA také institucionální rámec pro konzultace, který je postaven na pravidelných summitech na různých úrovních. Jedná se například o schůzky předsedy Rady a předsedy Komise s americkým prezidentem, konané jednou ročně a také setkávání se na ministerské úrovni.⁸⁵

Jako rámcový základ pro spolupráci mezi ES a USA byla tato deklaráce postačující, ale měla své nedostatky a nespĺnila tak to, co se od ní očekávalo a k posunu ve vzájemných vztazích nedošlo. Proto brzy došlo k vypracování konkrétnějších dokumentů, které měly tyto nedostatky vyřešit. V prosinci roku 1995 to byla **Nová transatlantická agenda**, jejímž cílem byl přechod od konzultací ke společným akcím a také vytvořit mezi EU a USA bližší vztahy.⁸⁶ Ještě hlouběji se touto problematikou zabýval **Společný akční plán EU a USA**, přijatý společně s Novou transatlantickou agendou. V něm už je možno najít konkrétní opatření k posílení právních, technických, obchodních, diplomatických a bezpečnostních vazeb. Tento plán své cíle seřadil do čtyř skupin:

- Prosadit mír a stabilitu, demokracii a rozvoj na celém světě
- Reagovat na globální výzvy
- Přispět k růstu světového obchodu a vybudovat užší hospodářské vztahy

⁸⁴ *Transatlantic Declaration on EC-US Relations*, 1990 [online]. europa.eu, [cit. 21.9.2013]. Dostupné na http://eeas.europa.eu/us/docs/trans_declaration_90_en.pdf.

⁸⁵ *Transatlantic Declaration on EC-US Relations*, 1990 [online]. europa.eu, [cit. 21.9.2013]. Dostupné na http://eeas.europa.eu/us/docs/trans_declaration_90_en.pdf.

⁸⁶ *The New Transatlantic Agenda* [online]. europa.eu, [cit. 21.9.2013]. Dostupné na http://eeas.europa.eu/us/docs/new_transatlantic_agenda_en.pdf.

- Vybudovat mosty přes Atlantik ⁸⁷

Mimo výše uvedené bylo podepsáno mnoho sektorových dohod, které se vztahují na spolupráci v dílčích oblastech a zjednodušují obchod mezi EU a USA. Řadí se mezi ně kupříkladu Dohoda o vědecké a technologické spolupráci, Dohoda o vzájemném uznávání, Dohoda o předcházení drogám, Dohoda o celní spolupráci a vzájemné pomoci v celních záležitostech, Dohoda o veterinární ekvivalenci, a další. ⁸⁸

Nepochybně tyto dva státy nejvíce spojuje jejich obchodní partnerství, kterému se bude věnovat další kapitola. Ale není to jen to a Evropská unie a Spojené státy spolupracují také v dalších odvětvích. Jako první bych uvedla jejich společnou vojenskou spolupráci v rámci Severoatlantické aliance NATO. NATO vzniklo v roce 1949 podepsáním tzv. Washingtonské smlouvy⁸⁹ jako reakce na hrozící nebezpečí ze Sovětského svazu. USA i většina členských států EU jsou jeho členy.⁹⁰ Evropské státy si přály, aby jim americká vojska poskytla ochranu a NATO toho mělo být zárukou. V Evropě byly také pokusy o vytvoření obranných společenství, ale ne s velkým úspěchem. Plán evropského obranného společenství se vůbec nerealizoval a Západoevropská unie zase měla jen slabý vliv. Uvnitř NATO ale panovala nejednotnost členů, protože členové, kteří byli zároveň členy EU, vnímali NATO jako nástroj hlavně americké bezpečnostní politiky a ne vždy tak souhlasili s rozhodnutími aliance. Znovu se tedy snažili vytvořit vlastní obranu-Společná bezpečnostní a obranná politika (SBOP), Společná zahraniční a bezpečnostní politika (SZBP). Problémem ale je, že některé členské státy, kupříkladu Velká Británie a Nizozemsko, preferují NATO a svou bezpečnost tak chtějí řešit hlavně přes něj. Společnou bezpečnostní a obrannou politiku pak vnímají jako konkurenci k němu. Další skupina států, v níž je Německo a Francie chce zase raději být na NATO nezávislá. Postoj USA je pak takový, že se staví kriticky k financování evropské obrany a ne zrovna pozitivní postoj měly i k vytvoření jednotek rychlého nasazení, nezávislých na NATO. Koncem roku 2002 se tedy EU a NATO dohodly, jakou formou spolu budou spolupracovat díky Dohodě Berlin Plus. Dle této dohody má EU přístup ke kapacitám NATO pro své operace, organizace si vyměnily své styčné důstojníky, spolupracují

⁸⁷ *Joint EU - US Action Plan - 1995* [online]. europa.eu, [cit. 21.9.2013]. Dostupné na http://eeas.europa.eu/us/docs/joint_eu_us_action_plan_95_en.pdf.

⁸⁸ SPÁČILOVÁ, Klára. *Spojené státy* [online]. EUROSOKP.cz, [cit. 21.9.2013]. Dostupné na <https://www.euroskop.cz/9131/sekce/spojene-staty/>.

⁸⁹ Zakládající státy Belgie, Dánsko, Francie, Island, Itálie, Kanada, Lucembursko, Nizozemsko, Norsko, Portugalsko, Spojené království, USA

⁹⁰ Není Rakousko, Finsko, Irsko, Malta, Švédsko, Kypr

na všech úrovních a pravidelně se scházejí. Při společných akcích si pak rozdělují své funkce, a když například NATO zajišťuje bezpečnost vojenskou, EU si vezme na starost policii a soudnictví. Avšak nedá se říct, že by byla spolupráce naprosto bezproblémová.⁹¹

Dále se konají se pravidelné schůzky v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí, kde se řeší otázky typu terorismus, migrace, azyl, uprchlíci, a další otázky. A dochází zde pak také k uzavírání vzájemných dohod, například Dohoda o jmenné evidenci cestujících, nebo Program sledování financování terorismu. Další důležitou oblastí je energetika a energetická bezpečnost. EU s USA spolupracují v oblasti výzkumu, energetických technologií, a dalších oblastech. Od roku 2009 funguje Rada pro energetiku EU-USA, kde se tyto dva státy setkávají na společných zasedáních, týkajících se energetických otázek. Dále spolupracují v oblasti vědy a techniky, životního prostředí, zdravotnictví (spolupracují v boji proti AIDS, tuberkulóze, malárii), vzdělávání (př. centra EU na univerzitách v USA), kultury, dopravy a letectví, rozvojové spolupráce, nešíření jaderných zbraní a bezpečnost.⁹²

Výše jsem uvedla, že EU a USA spolupracují v oblasti životního prostředí. Je tomu sice tak, ale postoje obou zemí k této oblasti jsou spíše rozdílné. Narážím tak na otázku klimatických změn. V této problematice je Evropská unie poměrně aktivní a klade si vysoké cíle na snižování emisí. Proto se ke snižování snaží přimět i další státy, včetně USA. Ale ačkoliv se Spojené státy řadí k největším světovým znečišťovatelům ovzduší, zavázat se ke snížení emisí nechtějí a odmítly podepsat Kjótský protokol o snížení emisí.⁹³ Americký prezident Barack Obama si je dle svých prohlášení sice vědom, že změna klimatu je velice důležitým tématem, ale zatím podepsal jen nezávazné dohody.⁹⁴

Klimatické změny nejsou jedinou neshodou, se kterou se EU a USA setkaly při své spolupráci. Další věcí je například vízová politika a s tím spojená vízová povinnost pro některé nové členské státy EU, jejichž občané by chtěli vycestovat

⁹¹ Bezpečnostní a obranná politika [online]. [cit. 20.11.2013]. Dostupné na <https://www.euroskop.cz/8715/sekce/bezpecnostni-a-obranna-politika/>.

⁹² EU-US Co-operation by Sector [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://eeas.europa.eu/us/sector_en.htm.

⁹³ Transatlantické vztahy [online]. Euractiv.cz, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na <http://www.euractiv.cz/print-version/link-dossier/eu-usa-transatlanticke-vztahy>.

⁹⁴ EU-USA: Společně proti změnám klimatu [online]. Ekolist.cz, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na [http://ekolist.cz/cz/zelena-domacnost/zpravy-zd/eu-usa-spolecne-proti-zmenam-klimatu?sel_ids=1&ids\[x7fcfdf9347437ba5d1aa149c0e02665b\]=1](http://ekolist.cz/cz/zelena-domacnost/zpravy-zd/eu-usa-spolecne-proti-zmenam-klimatu?sel_ids=1&ids[x7fcfdf9347437ba5d1aa149c0e02665b]=1).

do USA. Těmto státům⁹⁵ se povinnost žádat o vízum nelíbila a rozhodly se zahájit bilaterální jednání s USA. Nakonec jim však pomohlo až to, když Komise pohrozila zavedením víz pro držitele amerických diplomatických pasů a sedm států (včetně ČR) bylo zařazeno do bezvízového režimu. Některým státům⁹⁶ však vízová povinnost zůstala.⁹⁷

V některých situacích se zase projevilo to, že EU není schopna vždy mluvit jednotně a postoje členských států se občas rozcházejí. To se projevilo například u řešení konfliktu v Iráku, v otázce uznání nezávislosti Kosova, nebo rozdílné názory členských států při řešení války v Jugoslávii.

2.2 Vzájemný obchod EU a USA

Jelikož vztahy mezi EU a USA jsou založeny především na obchodní spolupráci a vzájemném obchodě, tato část se právě vzájemným obchodem těchto partnerů bude zabývat. Cílem je zjistit, o jak velkou obchodní spolupráci se mezi Evropskou unií a Spojenými státy jedná a jak je významná ve světovém obchodě. A to i přes to, že spolu EU a USA řeší obchodní spory.

V roce 1998 spolu EU s USA uzavřely **Transatlantické ekonomické partnerství** (TEP). Na bilaterální úrovni řeší různé typy překážek obchodu, vzájemné uznávání předpisů v oblasti zboží a služeb, a další záležitosti. Na úrovni multilaterální se snaží o další liberalizaci obchodu v rámci Světové obchodní organizace. Obecně se tak snaží o otevřenější a přístupnější obchodní spolupráci. V rámci TEP obě země vypracovaly akční plán právě na snížení nebo odstranění překážek obchodu a větší liberalizaci v rámci WTO. TEP dalo právní základ pro vznik **Transatlantické ekonomické rady** (TEC) v roce 2007.⁹⁸ TEC se snaží více pokročit v integraci mezi EU a USA a podpořit tak transatlantické hospodářské vztahy. V TEC zasedají členové Komise a vlády USA a koná se fórum, na němž se řeší složité otázky, jako jsou investice, finanční trhy, bezpečný obchod, a další. Účelem spolupráce v TEC je

⁹⁵ ČR, Polsko, Slovensko, Maďarsko, Estonsko, Litva a Lotyšsko.

⁹⁶ Polsko, Kypr, Bulharsko, Rumunsko.

⁹⁷ *Transatlantické vztahy* [online]. Euractiv.cz, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na <http://www.euractiv.cz/print-version/link-dossier/eu-usa-transatlanticke-vztahy>.

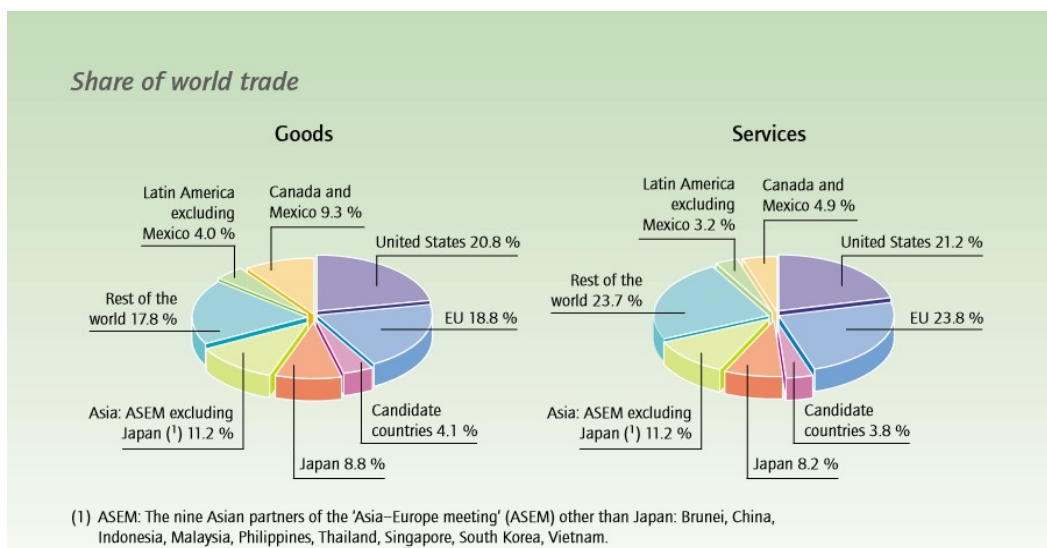
⁹⁸ CIHELKOVÁ, Eva. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie: Politika, hospodářství, dějiny a kultura*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 162.

spojit vlády, podnikatele i spotřebitele obou států v klíčových oblastech a dosáhnout tak sblížení předpisů, což je důležité pro odbourávání překážek obchodu.⁹⁹

Bližší ekonomická spolupráce mezi EU a USA je také upravena v rámci **Transatlantického obchodního dialogu**, který má nevládní charakter a setkávají se zde podnikatelské a obchodní skupiny z EU a USA. Mohou to být dialogy mezi odbory, organizacemi na ochranu spotřebitele, environmentálními organizacemi, a dalšími. Na pravidelných setkáních si vyměňují zkušenosti, informace, radí se o svých stanoviscích a společných postojích, například k mezinárodním problémům. Ve své práci je Transatlantický obchodní dialog velice aktivní a je například iniciátorem zahájení jednání o zóně volného obchodu mezi EU a USA.¹⁰⁰ Je tedy označován jako úspěšný dialog, který přispěl ke zlepšení transatlantických hospodářských vztahů.¹⁰¹

Dále už se tato část bude věnovat přímo obchodu mezi těmito aktéry. Na celosvětové úrovni jsou EU i USA významnými hráči. Jejich vzájemný obchod představuje okolo 40% celkového světového obchodu a jedná se tedy o největší bilaterální vztah na světě (viz graf č. 3).

Graf č. 3 - Podíl na světovém obchodu.

Zdroj: *Share of world trade* [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na <http://ec.europa.eu/archives/publications/booklets/move/37/en.pdf>.

⁹⁹ *The European Union and the United States: Nuts and Bolts Tackling. Foreign Policy*. 2010, č. 183, s. 2-2.

¹⁰⁰ *Trans-atlantic business council* [online]. [cit. 20.11.2013]. Dostupné na <http://transatlanticbusiness.org/>.

¹⁰¹ *New Transatlantic Business Dialogue* [online]. europa.eu, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://europa.eu/rapid/press-release_IP-03-896_en.htm.

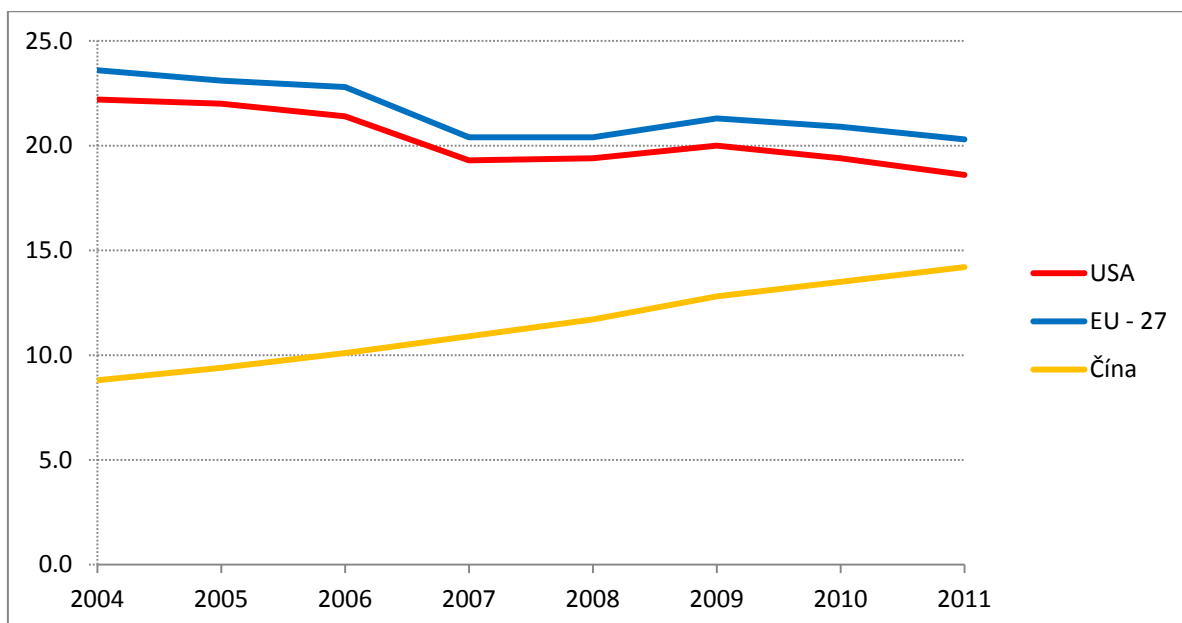
Dříve se Spojené státy s Evropskou unií podílely na téměř polovině světového HDP, postupem času však jejich podíl ubýval. Dle tabulky č. 1 grafu č. 4 je to zřejmě postupným nárůstem podílu Číny na světovém HDP.¹⁰²

Tabulka č. 1 - Podíl na světovém HDP (v %) v letech 2004-2011.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
USA	22,2	22,0	21,4	19,3	19,4	20,0	19,4	18,6
EU - 27	23,6	23,1	22,8	20,4	20,4	21,3	20,9	20,3
USA+EU-27	45,8	45,1	44,2	39,7	39,8	41,3	40,3	38,9
Čína	8,8	9,4	10,1	10,9	11,7	12,8	13,5	14,2

Zdroj: *DG Trade statistical* [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/may/tradoc_151348.pdf.

Graf č.4 - Podíl na světovém HDP (v %) v letech 2004-2011.

Zdroj: *DG Trade statistical* [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/may/tradoc_151348.pdf.

¹⁰² DG Trade statistical [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/may/tradoc_151348.pdf.

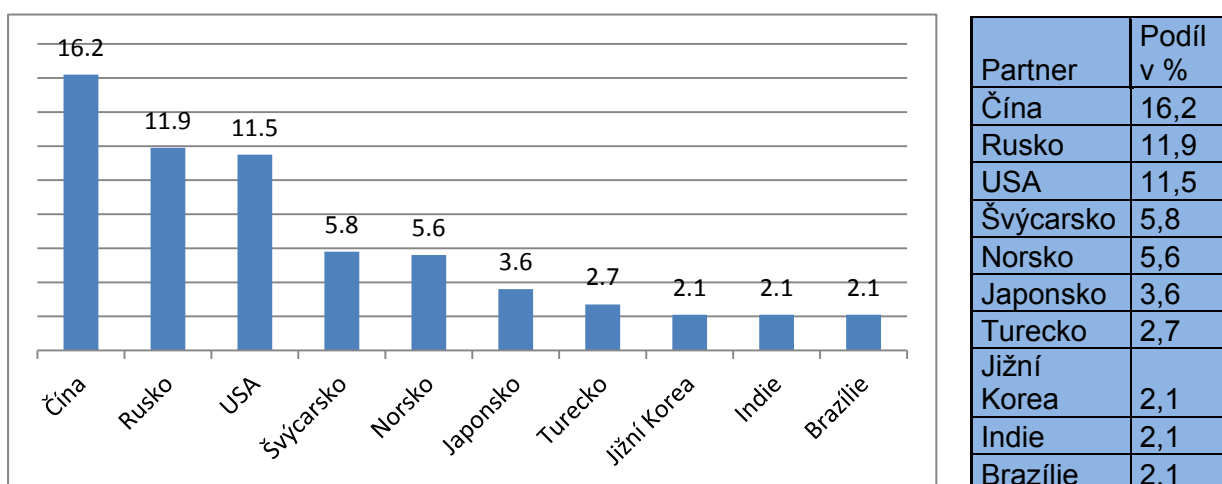
2.2.1 Struktura vzájemného obchodu

Struktura vzájemného obchodu mezi EU a USA bude nejprve rozdělena na obchod se zbožím, kde bude znázorněn import a export EU i USA a také struktura dle jednotlivých komodit. Další částí pak bude obchod se službami. Cílem je na vzájemném obchodě ukázat významnost obchodních vztahů mezi EU a USA.

Obchod se zbožím

Spojené státy jsou pro Evropskou unii nejvýznamnějším obchodním partnerem, což nám ukážou následující údaje. Dle grafu č. 5 se v roce 2012 Spojené státy na dovozu zboží do EU podílely 11,5% a zaujímaly tak místo třetího největšího dodavatele zboží do EU. Před nimi byla Čína a Rusko. EU v tomto roce dovezla z USA zboží v hodnotě 205 miliard eur. Na vývozu se dle grafu č. 6 Spojené státy podílely 17,3% a zaujímaly tak 1. místo, za nimi byly Čína a Švýcarsko. Bylo vyvezeno zboží v hodnotě 292 miliard eur. Celkově je tedy pro EU v obchodě se zbožím USA na prvním místě s 14,3%.¹⁰³ Na grafu č. 7 můžeme pozorovat, že během posledních tří let dochází ke zvyšování vývozu i dovozu. Výjimkou byl rok 2009, kdy došlo k poklesu, což se ale dá přičíst hospodářské recesi. Dále že v roce 2012 byla vyvezena i dovezena nejvyšší hodnota zboží za posledních deset let.

Graf č. 5 - Největší obchodní partneři EU v obchodu se zbožím - import (v %) v roce 2012.

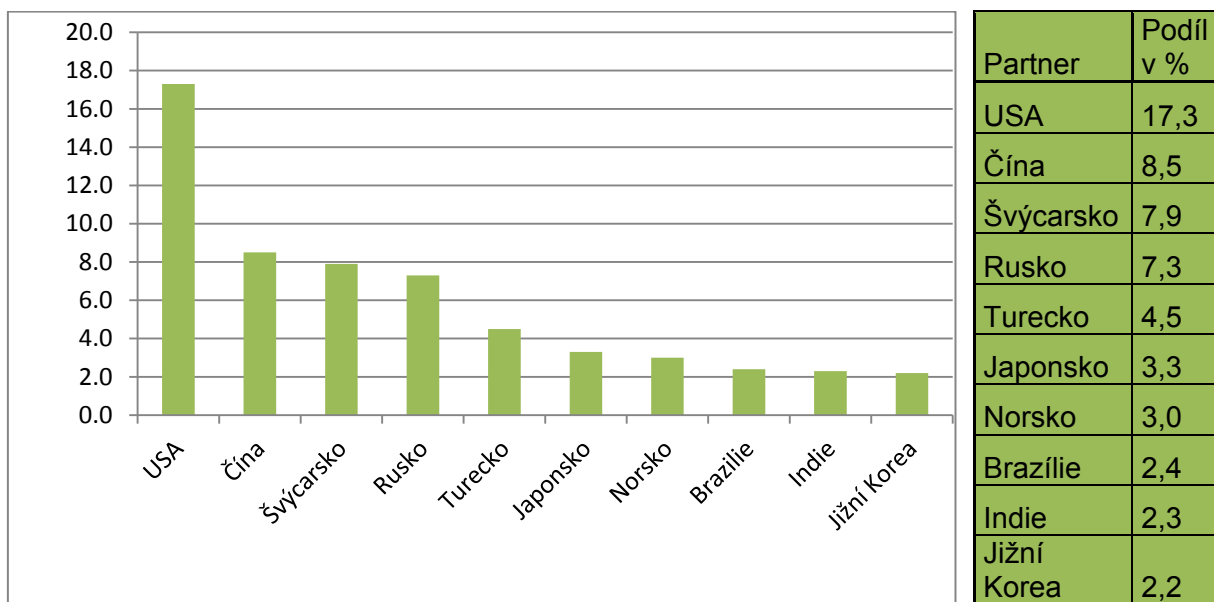

Zdroj: European Union, Trade in goods with USA [online]. europa.eu, [cit.

20.11.2013]. Dostupné na http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113465.pdf.

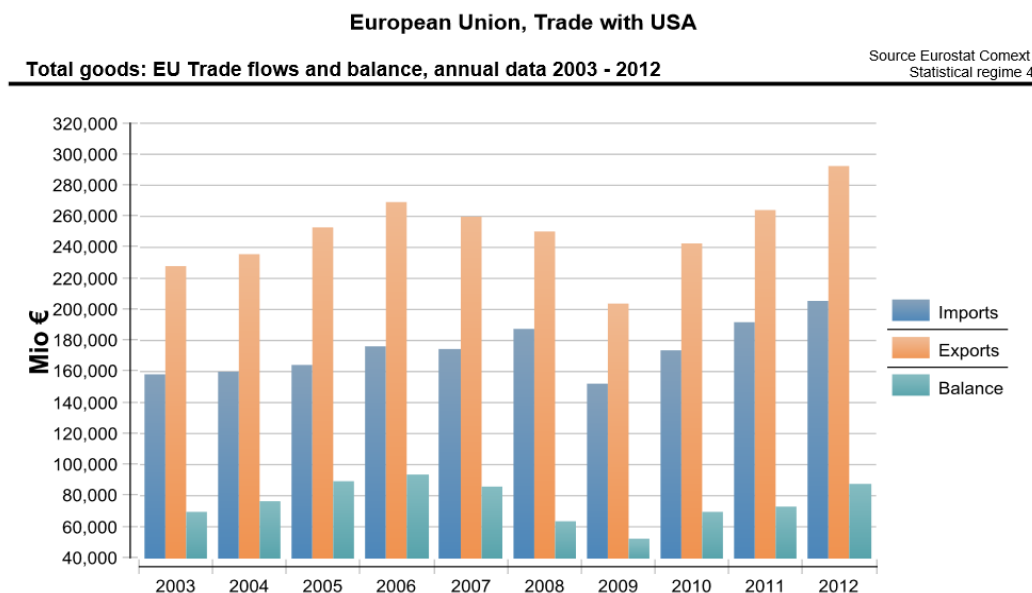
¹⁰³ European Union, Trade in goods with USA [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113465.pdf.

Graf č. 6 - Největší obchodní partneri EU v obchodu se zbožím - export (v %) v roce 2012

Zdroj: European Union, Trade in goods with USA [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113465.pdf.

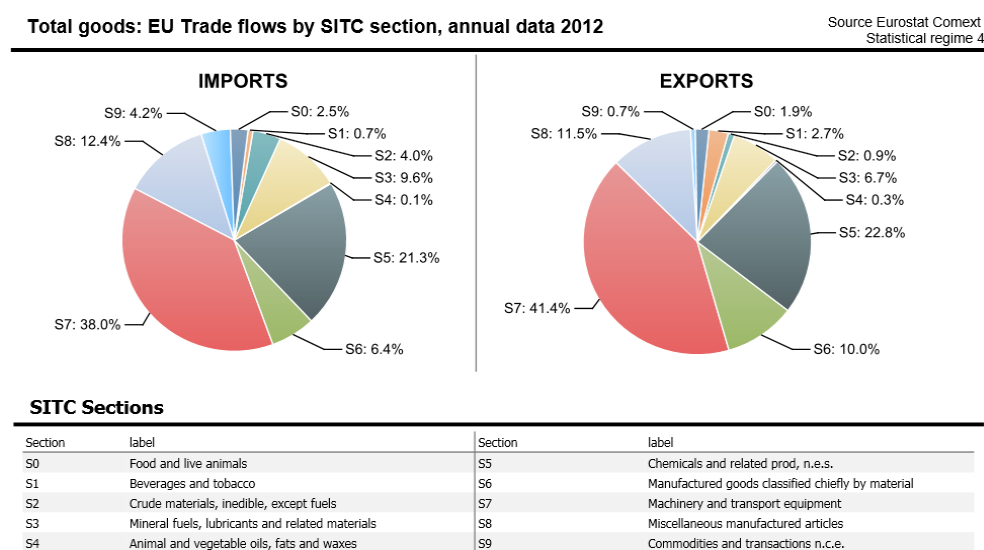
Graf č. 7 - Obchod se zbožím Evropské Unie se Spojenými státy v letech 2003-2012.

Zdroj: European Union, Trade in goods with USA [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113465.pdf.

Když se na grafu č. 8 podíváme na komoditní strukturu obchodu mezi EU a USA, na vývozu i dovozu nejvíce dominovala kategorie zboží stroje a dopravní prostředky, následovaly chemikálie. Kategorie zboží jako potraviny, tabák nebo surové materiály v jejich vzájemném obchodě tvoří méně objemné položky. Jelikož podíly zboží jsou u dovozu i vývozu téměř stejné, můžeme říct, že je komoditní struktura mezi EU a USA vyvážená.¹⁰⁴

Graf č. 8 - Komoditní struktura obchodu se zbožím mezi Evropskou unií a Spojenými státy v roce 2012.

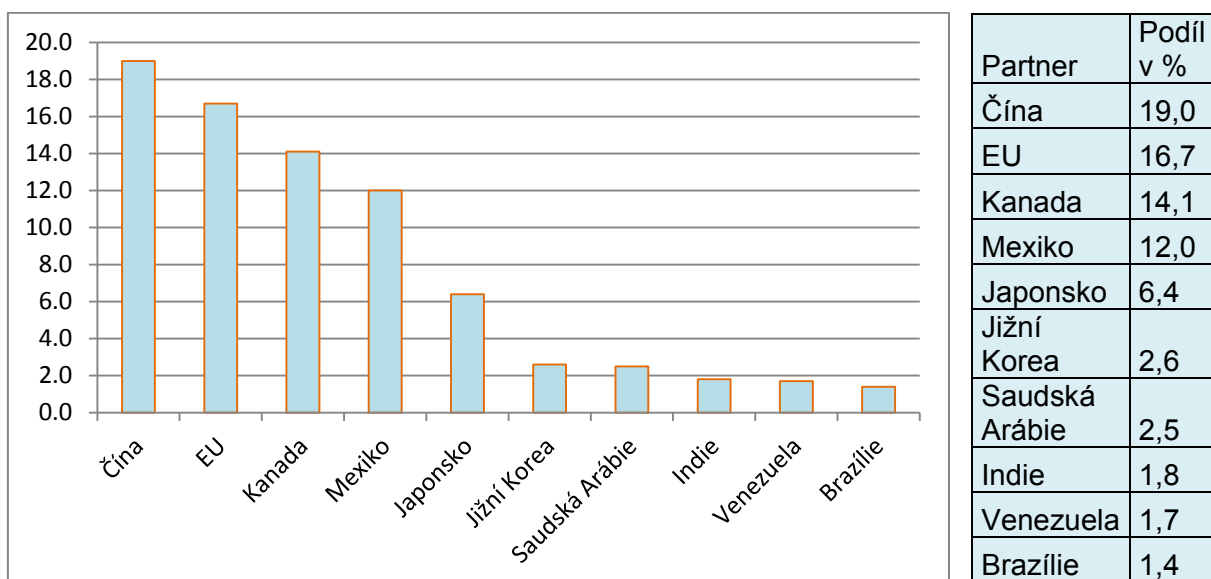
Zdroj: *European Union, Trade in goods with USA* [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113465.pdf.

Stejně tak je Evropská unie důležitým obchodním partnerem pro Spojené státy. Dle grafu č. 8 byla v roce 2012 EU druhým největším dodavatelem a podílela se na dovozu do USA 16,7% (Na 1. místě Čína a 3. byla Kanada). V tomto roce Spojené státy dovezly z EU zboží v hodnotě 302 miliard eur. Z grafu č. 10 můžeme vidět, že ve vývozu EU zaujala rovněž druhé místo se 17,2% a se zbožím v hodnotě 207 miliard eur. Celkovým podílem dovozu i vývozu zboží je tedy EU na prvním místě s 16,9%.¹⁰⁵

¹⁰⁴ *European Union, Trade in goods with USA* [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113465.pdf.

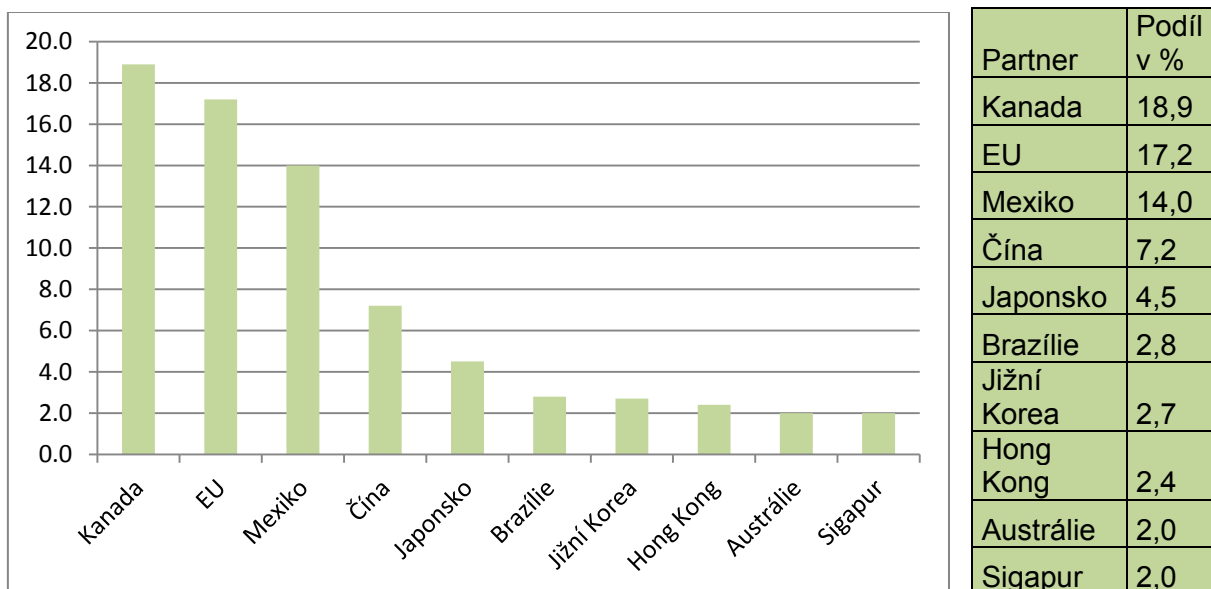
¹⁰⁵ Tamtéž.

Graf č.9 - Největší obchodní partneři USA v obchodu se zbožím - import (v %) v roce 2012.

Zdroj: *European Union, Trade in goods with USA* [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113465.pdf.

Graf č.10 - Největší obchodní partneři USA v obchodu se zbožím – export (v %) v roce 2012.

Zdroj: *European Union, Trade in goods with USA* [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113465.pdf.

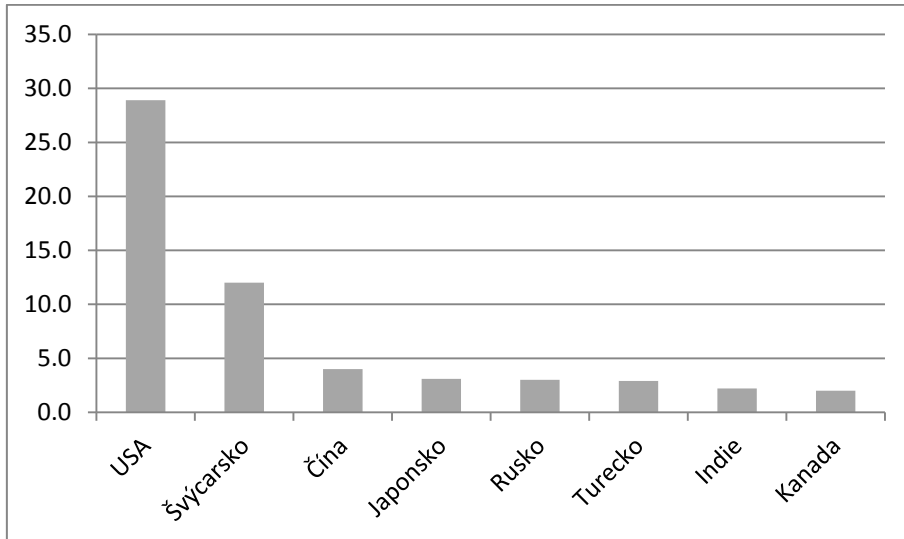
Co se týče jednotlivých členských států a jejich obchodu se zbožím, pro USA jsou největšími obchodními partnery Německo, které má na dovozu podíl 4,8% a vývozu 3,2%. Dále je to Velká Británie s podílem na dovozu 2,4% a vývozu 3,5%. A na třetím místě Francie s podílem na dovozu 1,8% a vývozu 2%.¹⁰⁶

Obchod se službami

Další významnou roli ve vzájemných vztazích EU a USA hraje obchod se službami. Služby jsou významné nejen pro obchodní vztahy EU a USA, ale obecně je v moderních ekonomikách efektivní obchod se službami předpokladem pro hospodářský růst a pružnou ekonomiku.¹⁰⁷

Pro EU jsou Spojené státy největším partnerem jak při dovozu, tak i vývozu služeb. Na dovozu služeb se USA dle grafu č. 11 podílejí 28,9% a jejich hodnota je 145 bilionů eur. U vývozu je dle grafu č. 12 podíl USA 26,3% služeb v hodnotě 156 bilionů eur.¹⁰⁸

Graf č. 11 - Největší obchodní partneři EU v obchodu se službami – import (v %) v roce 2012.

Partner	Podíl v %
USA	28,9
Švýcarsko	12,0
Čína	4,0
Japonsko	3,1
Rusko	3,0
Turecko	2,9
Indie	2,2
Kanada	2,0

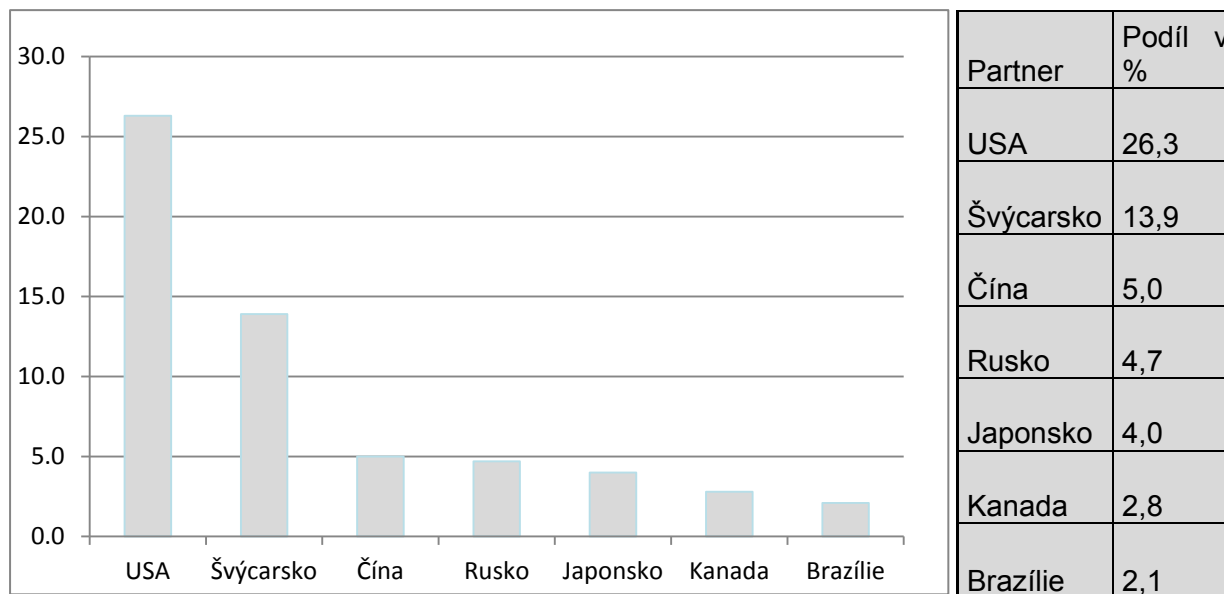
Zdroj: European union in the world [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_122532.pdf.

¹⁰⁶ *Top Trading Partners - December 2012* [online]. [cit. 30.11.2013]. Dostupné na <http://www.census.gov/foreign-trade/statistics/highlights/top/top1212yr.html>.

¹⁰⁷ *International trade in services* [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/International_trade_in_services.

¹⁰⁸ European union in the world [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_122532.pdf.

Graf č.12 - Největší obchodní partneři EU v obchodu se službami – export (v %) v roce 2012.

Zdroj: European union in the world [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_122532.pdf.

Evropská unie je pro Spojené státy rovněž největším obchodním partnerem. Na dovozu služeb se v roce 2012 podílela 34,4% s hodnotou služeb 149 miliard dolarů. U vývozu služeb to bylo 30,7% v hodnotě 193 miliard dolarů.¹⁰⁹

Z výše uvedeného je patrné, že obchodní partnerství mezi Evropskou unií a Spojenými státy má ve světovém obchodě značný vliv. Je to i proto, že EU i USA jsou největšími obchodními partnery většiny států světa. Z hlediska budoucího vývoje se aktuálně mluví o vzniku zóny volného obchodu, neboli transatlantického obchodního partnerství – TTIP (Transatlantic Trade and investment partnership). Jednání o největší zóně volného obchodu začala v červenci letošního roku. Kvůli kauze o sledování osob v evropských zemích americkými tajnými službami byla jednání sice pozdržena, avšak vzhledem k tomu, že dohoda je v zájmu obou partnerů, jednání budou pokračovat a měla by být dokončena do konce roku 2014.¹¹⁰ Od této zóny si aktéři slibují vytvoření nových pracovních příležitostí

¹⁰⁹ *EU-U.S. Economic Ties: Framework, Scope, and Magnitude* [online]. [cit. 21.11.2013]. Dostupné na <http://www.fas.org/sgp/crs/row/RL30608.pdf>.

¹¹⁰ *EU and US resume trade deal talks* [online]. [cit. 21.11.2013]. Dostupné na <http://www.bbc.co.uk/news/business-24895482>

(mluví se až o dvou milionech pracovních míst) a dále by volné obchodování mezi těmito zeměmi mělo podpořit hospodářský růst. Tohoto chtějí dosáhnout snížením nebo odstraněním cel, odstraňováním obchodních bariér (administrativní překážky a další), vzájemným uznáváním certifikací a zjednodušením licenčních procedur¹¹¹ Vyjednávání jistě nebude jednoduché, oblastmi problémů by mohly být ochrana osobních údajů, geneticky modifikované potraviny¹¹², ochrana zemědělství v oblasti cel, zdravotní regulace a technické normy, nebo také to jaké vlády používají postupy při rozhodování o veřejných zakázkách.¹¹³

¹¹¹ *EU chce dohodu o volném obchodu s USA* [online].euroskop.cz [cit. 21.11.2013]. Dostupné na <https://www.euroskop.cz/8956/22306/clanek/eu-chce-dohodu-o-volnem-obchodu-s-usa-do-rijna-2014/>.

¹¹² *EU and US resume trade deal talks* [online]. [cit. 21.11.2013]. Dostupné na <http://www.bbc.co.uk/news/business-24895482>

¹¹³ *Zóna volného obchodu EU - USA přinese třešničky i pro české firmy* [online]. [cit. 21.11.2013]. Dostupné na <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/232609-zona-volneho-obchodu-eu-usa-prinese-tresnicky-i-pro-ceske-firmy/>>.

3. Analýza obchodních sporů mezi EU a USA

Cílem této kapitoly je analyzovat obchodní spory mezi Evropskou unií a Spojenými státy vedené v rámci WTO, zhodnotit četnost vzájemných sporů a vyzorovat hlavní oblasti, které jsou pro vzájemný obchod těchto aktérů problematické. Pro pochopení průběhu řízení ve WTO je v první části popsán mechanismus řešení sporů, včetně jeho orgánů. Další podkapitola se pak zabývá spory mezi EU a USA řešenými od roku 1995. V této kapitole je názorně ukázán počet sporů, s kým se EU a USA setkávají na půdě WTO nejčastěji a zabývá se i tím, kdo je ve sporech žalující stranou a kdo odpůrcem. Třetí část se zaměřuje na oblasti sporů, které jsou pro tyto dva aktéry nejproblémovější, a nakonec bude také ukázán aktuální stav sporů.

3.1 Mechanismus řešení sporů

Základem pro řešení sporů ve Světové obchodní organizaci, který stanovuje pravidla, je systém pro řešení sporů (tzv. Dispute settlement). Urovnávání sporů je pak svěřeno Orgánu pro řešení sporů (tzv. Dispute settlement body). Tento orgán v jednotlivých případech zřizuje tzv. panely, které případ posuzují (jsou přirovnávány k soudním tribunálům). Tyto panely jsou tří až pěti členné skupiny, skládající se z odborníků na danou věc, kteří jsou na případě nezávislí. To znamená, že nepocházejí ze zemí zainteresovaných do případu. Panel se pak k případu vyjadřuje a vydává doporučení ve formě závěrečné zprávy. Případ prochází několika fázemi, nemusí ale projít všemi a může se urovnat již dříve. Takovou „před-fází“ jsou neformální konzultace. Strany sporu se zde snaží případ probrat a zkouší najít řešení, aniž by muselo dojít k zahájení řízení. Pokud se jim to ale nepovede, žalující strana požádá o formální konzultace. Konzultace tedy jsou první oficiální fází, kterou se zahajuje řízení o sporu. Trvají po dobu až 60 dnů a strany se mezi sebou opět snaží nalézt řešení a mají tak možnost spor samy urovnat a nepokračovat tak dále ve vedení sporu. Dle informací z WTO je velké množství sporů v této fázi již vyřešeno a to ve 147 případech z celkových 469 případů.¹¹⁴ Můžeme tak vyhodnotit, že konzultace jsou při řešení sporů efektivní. Může se ale stát, že konzultace nikam nevedou a je třeba, aby žalující země požádala o ustavení panelu. Ten musí do 45 dnů jmenovat své členy a do 6 měsíců vydat své doporučení

¹¹⁴ *Current status of disputes* [online]. WTO.org, [cit. 30.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_current_status_e.htm.

v závěrečné zprávě. Závěrečnou zprávu panel předloží Orgánu pro řešení sporů, a pokud ji ten neodmítne konsensem, stává se do 60 dnů rozhodnutím.¹¹⁵ Každá ze stran sporu se proti zprávě může odvolat u Odvolacího orgánu (tzv. Appellate Body)¹¹⁶. Tento orgán je stálý a má sedm členů. Odvolací orgán může rozhodnutí panelu potvrdit, změnit nebo zrušit. Orgán pro řešení sporů jej pak může odmítnout opět pouze konsensem. Příklad je tedy rozhodnut a následuje poslední fáze a tou je implementace rozhodnutí. Pokud žalovaná země spor prohrála, prioritou je, aby dala věc do pořádku a řídila se tak vydaným rozhodnutím. Pokud však země napravovat věc ve stanovené době nezačne, musí se s protistranou, tedy zemí, která vyhrála, domluvit na kompenzaci vzniklých škod. (např. že poškozené zemi sníží cla). Nevyjde-li ani to, může vítězná země požádat Orgán pro řešení sporů o sankce ve formě protipatření (nejlépe na stejné odvětví, které je předmětem sporu). Všechny případy pak Orgán pro řešení sporů sleduje až do té doby, než jsou rozhodnutí implementována.¹¹⁷ Když sečteme dané lhůty pro řešení sporů, neměl by spor trvat více než 1 rok a 3 měsíce. Případy se ale vedou i delší dobu. Komplikací například může být, že si strana, která spor prohrála, stěžuje na protiprávnost sankcí, které jí byly uděleny.

3.2 Řešené spory na půdě WTO od roku 1995

V této podkapitole se podíváme na spory, které Světová obchodní organizace řešila od roku 1995. Nejprve je zhodnotím celkově a poté se zaměřím pouze spory mezi Evropskou unií a Spojenými státy. Světová obchodní organizace od roku 1995 řešila celkem 469 sporů. Významným podílem se na těchto sporech podíleli právě Evropská unie a Spojené státy. EU, ať už jako žalobce nebo odpůrce, se účastnila 164 případů, což je 35% ze všech řešených případů ve WTO. Z toho v 89 případech byla Evropská unie žalující stranou a v 75 případech byla EU na straně odpůrce

¹¹⁵ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, Jiří VALDHANS, Zdeněk KAPITÁN, Tereza KYSELOVSKÁ, Klára SVOBODOVÁ a Dana ŠRAMKOVÁ. *Právo Světové obchodní organizace a další kapitoly z mezinárodního ekonomického práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010. s. 146-152.

¹¹⁶ *Appellate body* [online]. WTO.org, [cit. 30.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/appellate_body_e.htm.

¹¹⁷ *Dispute settlement* [online]. WTO.org, [cit. 30.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/disps1_e.htm.

(tzv. respondent). Celkově tedy Evropská unie ostatní státy více žaluje, než je sama žalována.¹¹⁸

Spojené státy se na půdě WTO objevují ještě častěji a taktéž jako žalobce nebo odpůrce se účastnily 226 případů. Mají tím pádem podíl na 48% ze všech řešených případů na půdě WTO. Ve 106 případech byly USA žalující stranou, a v 120 případech stály na straně odpůrce. Z toho plyne, že Spojené státy jsou, na rozdíl od EU, častěji žalovány a v méně případech sami žalují ostatní státy. EU i USA byly společně zapojeny v 51 případech, což je téměř 11% ze všech sporů řešených na půdě WTO.¹¹⁹ Z uvedených informací je tak můžeme označit za nejčastější uživatele systému řešení sporů v rámci Světové obchodní organizace.

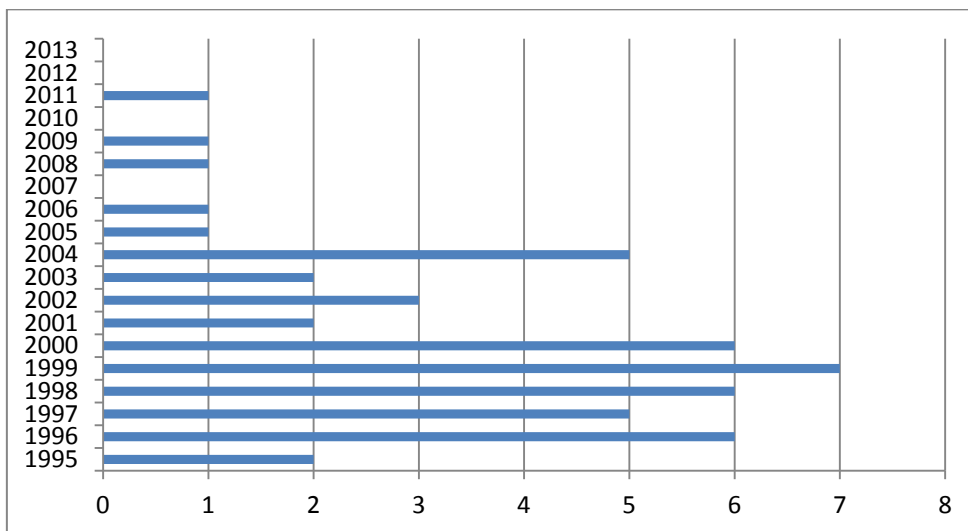
Na následujícím grafu č. 13 se podíváme na počet sporů mezi EU a USA zahájených v letech 1995-2013. Můžeme pozorovat, že nejvíce případů mezi EU a USA bylo zahájeno v roce 1999, celkem sedm sporů. Jednalo se například o zahájení sporu o banány. Velká část sporů byla rovněž zahájena v letech 1996, 1998 a 2000. V těchto letech to byl například spor o hormonech v roce 1996. V letech 2007, 2010, 2012 a 2013 je naopak možno vidět, že k zahájení žádného sporu nedošlo.¹²⁰

¹¹⁸ *Find disputes cases* [online]. WTO.org, [cit. 30.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/find_dispu_cases_e.htm?year=none&subject=none&agreement=none&member1=EEC&member2=none&complainant1=true&complainant2=true&respondent1=true&respondent2=true&thirdparty1=false&thirdparty2=false#results.

¹¹⁹ *Find disputes cases* [online]. WTO.org, [cit. 30.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/find_dispu_cases_e.htm?year=none&subject=none&agreement=none&member1=USA&member2=none&complainant1=true&complainant2=true&respondent1=true&respondent2=true&thirdparty1=false&thirdparty2=false#results.

¹²⁰ *Find disputes cases* [online]. WTO.org, [cit. 29.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/find_dispu_cases_e.htm?year=none&subject=none&agreement=none&member1=USA&member2=EEC&complainant1=true&complainant2=true&respondent1=true&respondent2=true&thirdparty1=false&thirdparty2=false#results

Graf č. 13 - Počet sporů mezi EU a USA zahájených v letech 1995-2013.

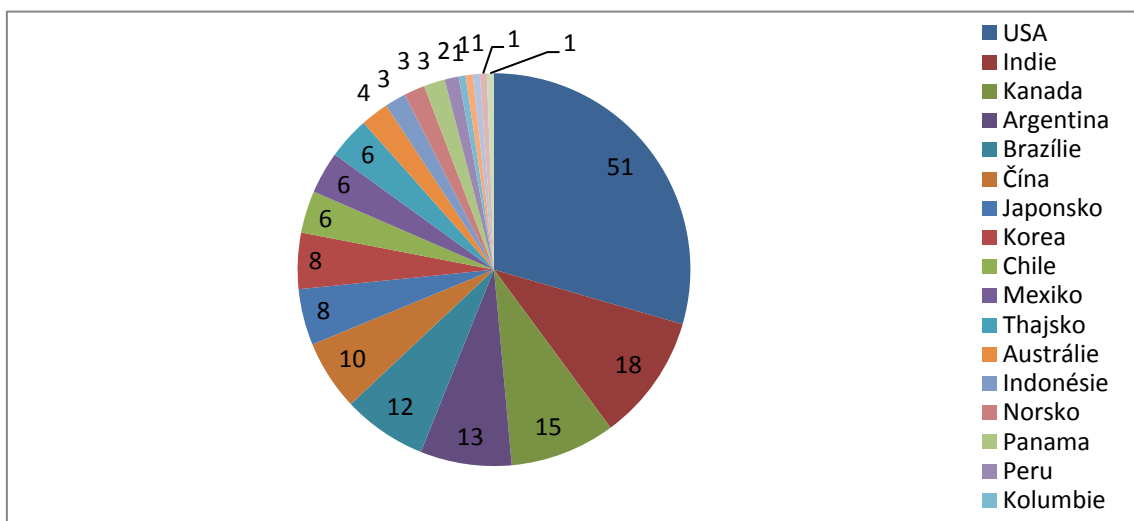

Zdroj: *Find disputes cases* [online]. WTO.org, [cit. 29.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/find_dispu_cases_e.htm?year=none&subject=none&agreement=none&member1=USA&member2=EEC&complainant1=true&complainant2=true&respondent1=true&respondent2=true&thirdparty1=false&thirdparty2=false#results

Nyní se zaměříme pouze na Evropskou unii a to, s kterými státy řeší na půdě WTO problémy nejčastěji. Následující graf č. 14 uvádí celkový počet sporů EU ve WTO dle jednotlivých zemí a je z něj zřejmé, že jsou to velmi značným podílem právě Spojené státy a to v již zmiňovaných 51 případech, které tvoří 57% všech případů řešených Evropskou unií. Dalšími státy jsou Indie v osmnácti případech, Kanada v patnácti případech, Argentina ve třinácti případech a Brazílie ve dvanácti případech.¹²¹

¹²¹ *Disputes by country/territory* [online]. WTO.org, [cit. 29.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_by_country_e.htm.

Graf č. 14 – Celkový počet sporů Evropské unie řešených na půdě WTO dle jednotlivých zemí.

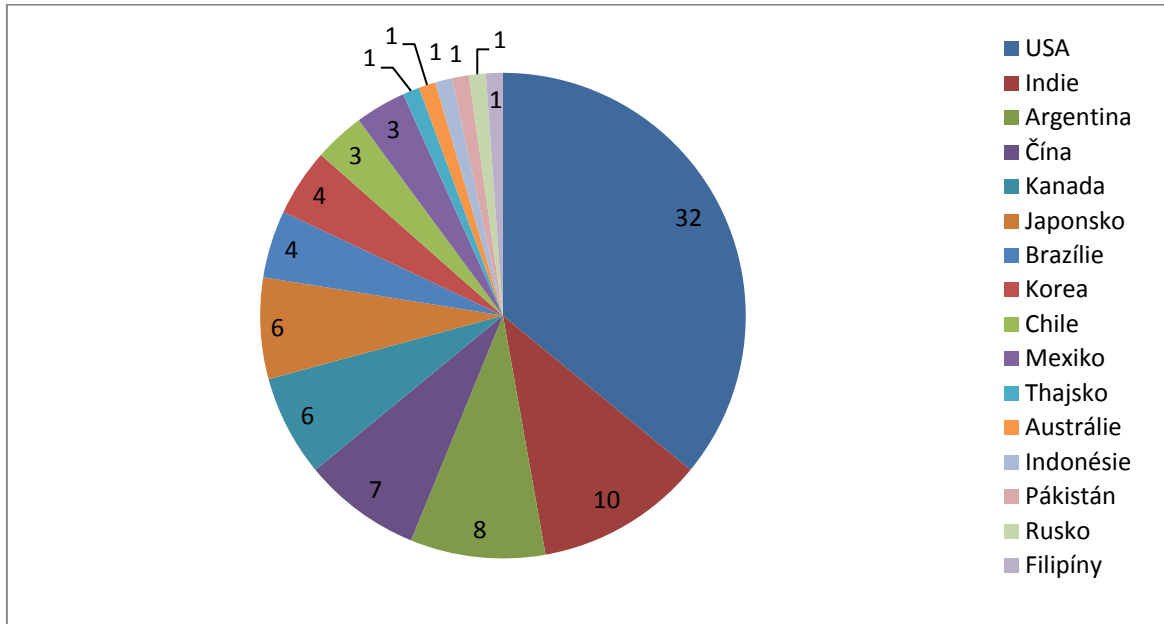
Zdroj: *Disputes by country/territory* [online]. WTO.org, [cit. 29.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_by_country_e.htm.

Další grafy č. 15 a 16 ukazují, které země Evropská unie při řešení sporů nejčastěji žaluje a je tedy ve sporu žalobce. A od kterých zemí naopak žalobě EU nejčastěji čelí a je tak v roli odpůrce. Z grafu č. 15 je zřejmé, že Spojené státy jsou tou zemí, která nejčastěji podléhá žalobě od Evropské unie. Žalob podaných EU proti USA je celkem 32 a tvoří tak téměř 36% ze všech žalob podaných EU. Dalšími státy, jež EU často žaluje, jsou v deseti případech Indie, v osmi případech Argentina a v sedmi případech Čína.¹²² Naproti tomu graf č. 16 ukazuje státy, které nejvíce žalují EU. Z grafu jde vidět, že zemí, která má nejvyšší podíl na počtu žalob vůči EU jsou Spojené státy a to v devatenácti případech. EU je tak Spojenými státy žalována v 21% ze všech sporů. Dále často ve WTO podává na EU žaloby Kanada a to v devíti případech, Indie v sedmi případech a Brazílie také v sedmi případech.¹²³

¹²² *Find disputes cases* [online]. WTO.org, [cit. 29.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/find_dispu_cases_e.htm?year=none&subject=none&agreement=none&member1=EEC&member2=none&complainant1=true&complainant2=true&respondent1=false&respondent2=true&thirdparty1=false&thirdparty2=false#results.

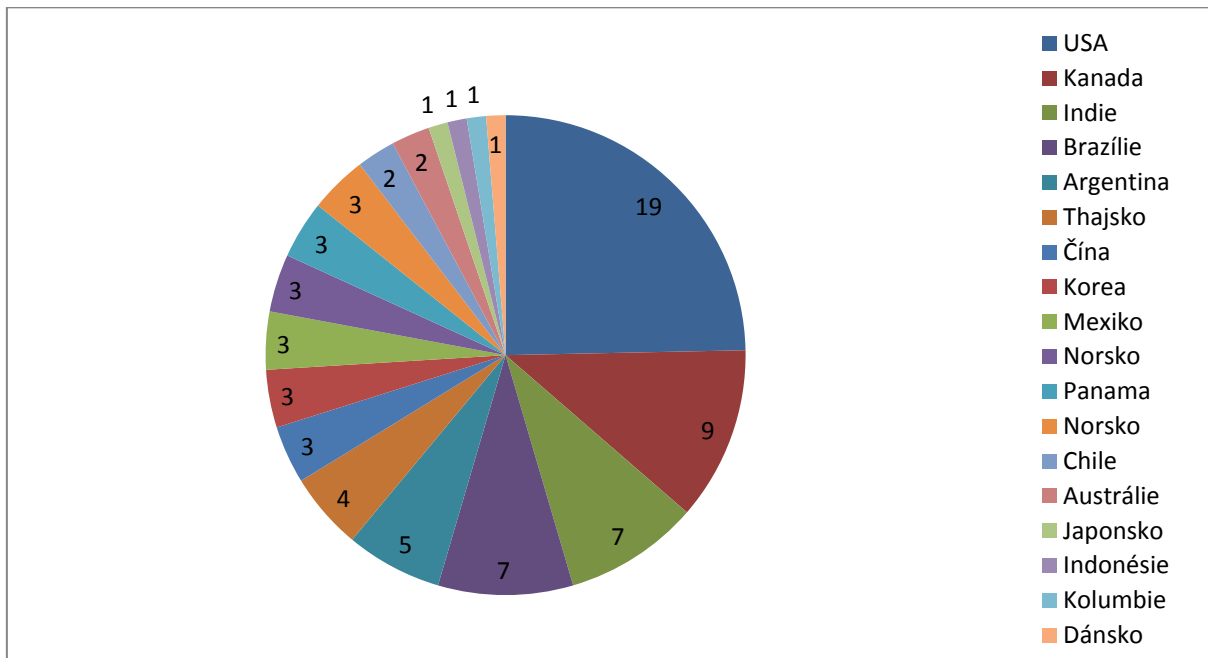
¹²³ *Find disputes cases* [online]. WTO.org, [cit. 29.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/find_dispu_cases_e.htm?year=none&subject=none&agreement=none&member1=EEC&member2=none&complainant1=false&complainant2=true&respondent1=true&respondent2=true&thirdparty1=false&thirdparty2=false#results

Graf č. 15 - Evropská unie jako žalobce při sporech dle jednotlivých zemí.

Zdroj: *Find disputes cases* [online]. WTO.org, [cit. 29.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/find_dispu_cases_e.htm?year=none&subject=none&agreement=none&member1=EEC&member2=none&complainant1=true&complainant2=true&respondent1=false&respondent2=true&thirdparty1=false&thirdparty2=false#results.

Graf č. 16 - Evropská unie jako odpůrce při sporech dle jednotlivých zemí.

Zdroj: *Find disputes cases* [online]. WTO.org, [cit. 29.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/find_dispu_cases_e.htm?year=none&subject=none&agreement=none&member1=EEC&member2=none&complainant1=false&complainant2=true&respondent1=true&respondent2=true&thirdparty1=false&thirdparty2=false#results

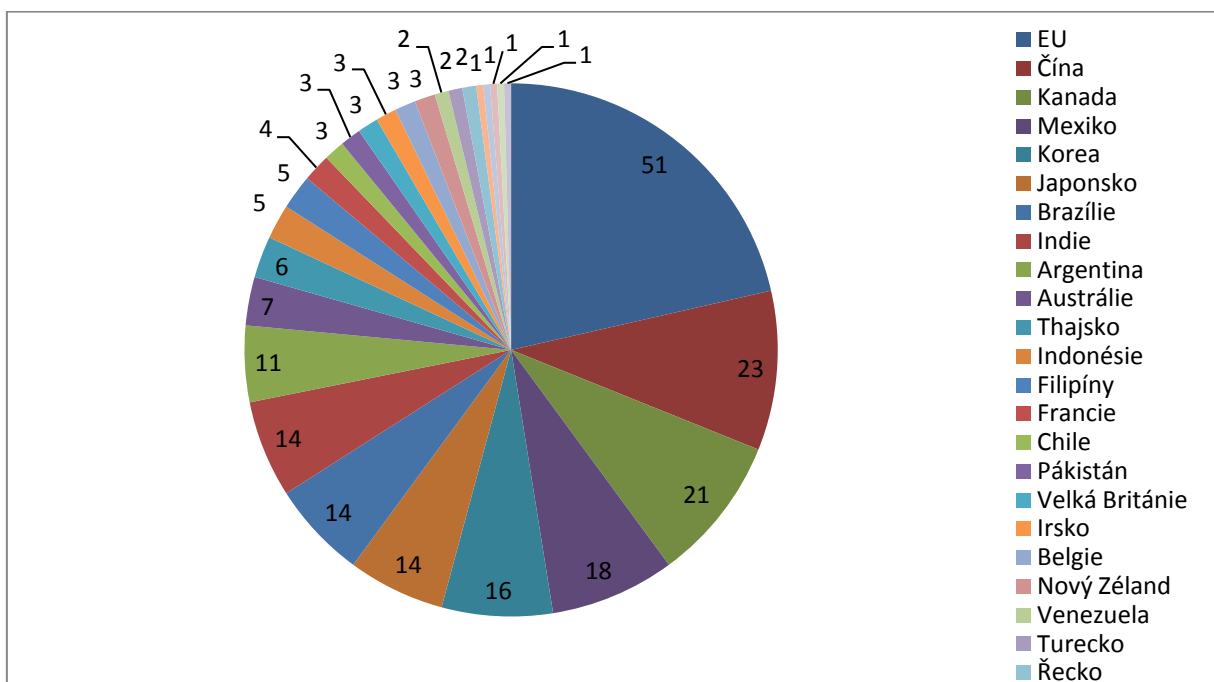
Dále se zaměříme na Spojené státy a s kterými zeměmi řeší spory na půdě Světové obchodní organizace nejčastěji. Na grafu č. 17 je znázorněn celkový počet sporů USA s jednotlivými zeměmi a je z něj patrné, že je to Evropská unie, s kterou USA řeší spory nejčastěji. Z 226 celkových případů Spojených států je to již uvedených 51 sporů, které tak tvoří 22%. Velké množství sporů v rámci WTO Spojené státy řešily taktéž s Čínou ve 23 případech, Kanadou ve 21 případech a Mexikem v 18 případech.¹²⁴ Když se podíváme na graf č. 18, kde je znázorněno, v kolika sporech USA vystupují v roli žalobce, jde vidět, že nejčastěji žalují Evropskou unii a to v 18%, které odpovídají 19 případům ze 106. Ve velkém počtu případů však žalují také Čínu, na kterou USA podaly patnáct žalob. Dále pak v šesti případech USA žalovaly Mexiko, Koreu, Japonsko a Indii.¹²⁵ Následující graf č. 19 ukazuje, s kým jsou Spojené státy naopak nejčastěji na místě odpůrce a je očividné, že ze všech států USA nejvíce žaluje Evropská unie, která na Spojené státy podala 32 žalob. Spojené státy tak EU žaluje ve 30 % případů. Mimo EU je často žalují také Kanada v patnácti případech, Mexiko ve dvanácti případech, Korea v deseti případech a Brazílie taktéž v deseti případech.¹²⁶

¹²⁴ *Disputes by country/territory* [online]. WTO.org, [cit. 29.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_by_country_e.htm.

¹²⁵ *Find disputes cases* [online]. WTO.org, [cit. 29.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/find_dispu_cases_e.htm?year=none&subject=none&agreement=none&member1=USA&member2=none&complainant1=true&complainant2=true&respondent1=false&respondent2=true&thirdparty1=false&thirdparty2=false#results.

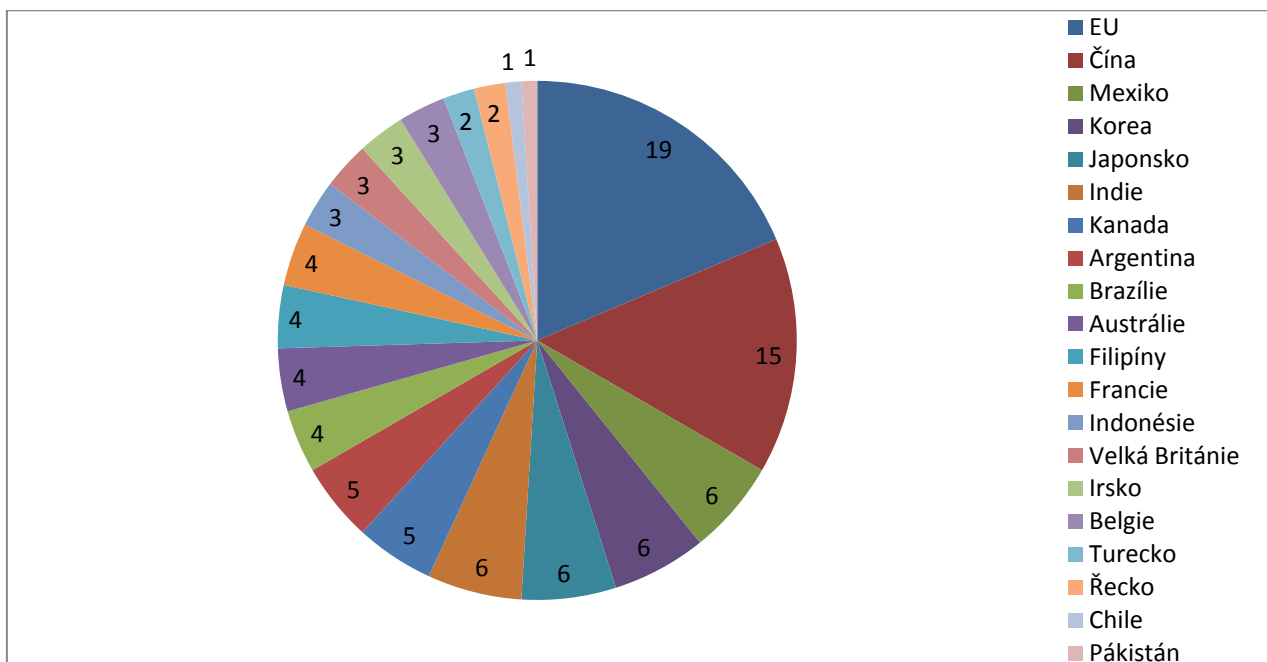
¹²⁶ *Find disputes cases* [online]. WTO.org, [cit. 29.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/find_dispu_cases_e.htm?year=none&subject=none&agreement=none&member1=USA&member2=none&complainant1=false&complainant2=true&respondent1=true&respondent2=true&thirdparty1=false&thirdparty2=false#results

Graf č. 17 - Celkový počet sporů Spojených států řešených na půdě WTO dle jednotlivých zemí.

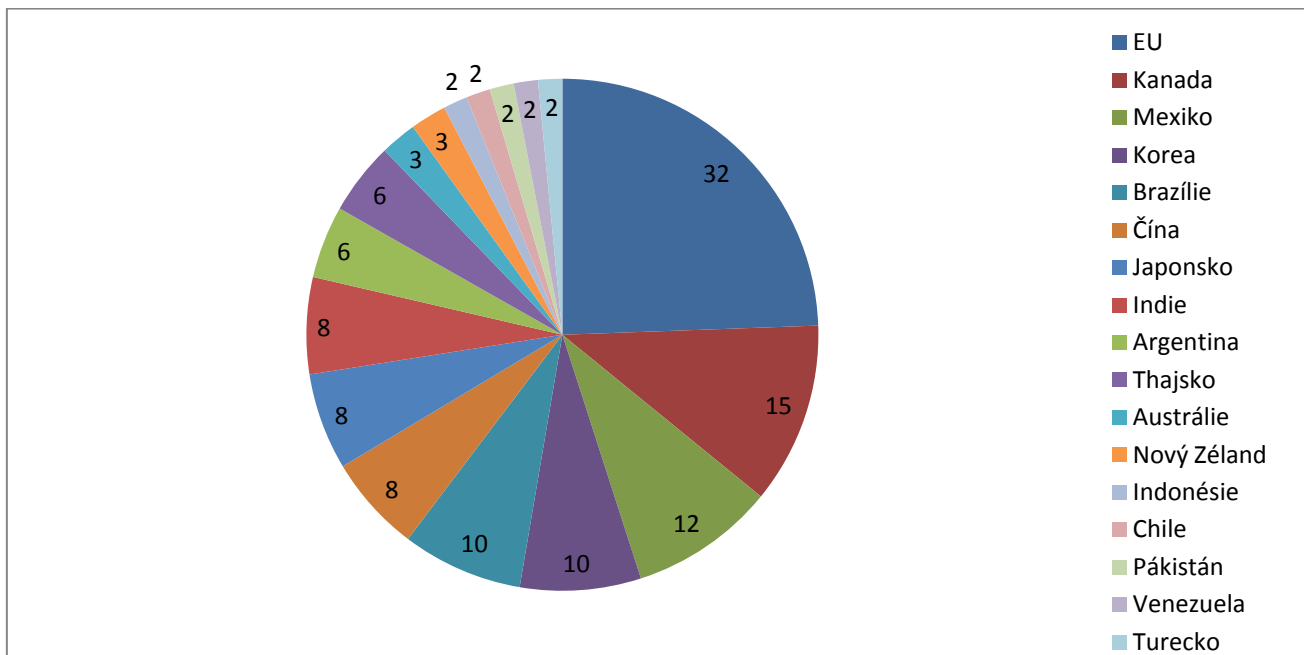
Zdroj: *Disputes by country/territory* [online]. WTO.org, [cit. 29.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_by_country_e.htm.

Graf č. 18 - Spojené státy jako žalobce při sporech dle jednotlivých zemí.

Zdroj: *Find disputes cases* [online]. WTO.org, [cit. 29.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/find_dispu_cases_e.htm?year=none&subject=none&agreement=none&member1=USA&member2=none&complainant1=true&complainant2=true&respondent1=false&respondent2=true&thirdparty1=false&thirdparty2=false#results.

Graf č. 19 - Spojené státy jako odpůrce při sporech dle jednotlivých zemí.

Zdroj: *Find disputes cases* [online]. WTO.org, [cit. 29.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/find_dispu_cases_e.htm?year=none&subject=none&agreement=none&member1=USA&member2=none&complainant1=false&complainant2=true&respondent1=true&respondent2=true&thirdparty1=false&thirdparty2=false#results

Z uvedeného je možno vypožorovat, že podíl případů řešených mezi Evropskou unií a Spojenými státy je opravdu značný a že výrazně převyšuje počet případů, které vedou EU i USA s ostatními státy. Dále je zjevné to, že Evropská unie je ve většině vzájemných případů žalobcem a žaluje Spojené státy. A když se podíváme na všechny případy Spojených států ve WTO, i zde je poznat, že ve více případech (120 případů) jsou USA žalovány, než ony samy jiné státy žalují (106 případů). Pro Spojené státy je totiž typický protekcionismus v citlivých odvětvích a často zneužívají nástroje na ochranu svého obchodu. Avšak tím nechci říct, že by se protekcionismus netýkal také Evropské unie.

3.2.1 Oblasti sporů

U vymezení oblasti sporů jde o to zjistit, která odvětví jsou nejčastějšími příčinami neshod mezi Evropskou unií a Spojenými státy. Jsou dva způsoby, jak to určit. První je vymežit spory dle určité dohody Světové obchodní organizace,¹²⁷ kterých je celkově okolo 60, o níž si jedna strana sporu myslí, že byla porušena.

¹²⁷ Tyto dohody jsou právním základem mezinárodního obchodu a obchodní politiky.

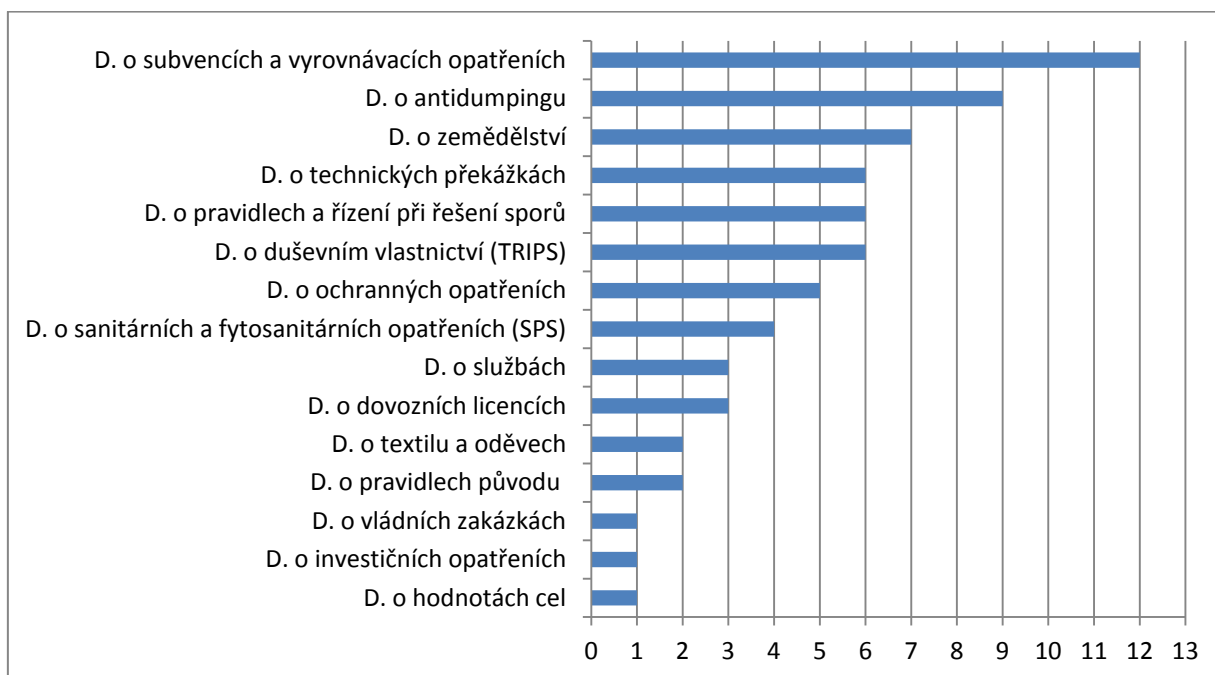
Pokud k takové situaci dojde, musí žalující člen WTO podat žádost o konzultace, a právě v ní musí označit určitou dohodu, která byla podle něj porušena. V mnoha případech se jedná i o více porušených dohod a jeden spor tedy může být zapříčiněn nedodržením více než jedné dohody.¹²⁸

Graf č. 20 znázorňuje počet sporů ve WTO mezi EU a USA podle toho, jaká dohoda byla porušena. Je z něj patrné, že nejčastěji se Evropská unie a Spojené státy žalují za porušení Dohody o subvencích a vyrovnávacích opatřeních. Celkově bylo pro porušení této dohody řešeno dvanáct sporů. Tyto spory se ve čtyřech případech týkaly velkých civilních letadel a dlouho řešené kauzy kvůli subvencím Airbus vs. Boeing. Dále řešily ocel, zákon o clech a zemědělství. V osmi případech byla žalující stranou EU a ve čtyřech byly žalobcem Spojené státy. Další často porušovanou dohodou mezi EU a USA je Dohoda o antidumpingu. Když se podíváme na to, kdo je v porušování této dohody žalobcem a odpůrcem, ve všech devíti případech žaluje Evropská unie za anti-dumping Spojené státy. Jednalo se například o anti-dumpingové opatření uložené na plechy z nerezové oceli z Itálie nebo na dovoz pevné močoviny z Německa. Třetí nejčastěji porušovanou dohodou je pak Dohoda o zemědělství. U této dohody je naopak častějším žalobcem USA a to v pěti případech z celkových sedmi. Například to byl spor, kde se jednalo o tavené sýry, o obchodování s biotechnologickými výrobky nebo o opatření ovlivňující drůbeží maso z USA.¹²⁹

¹²⁸ *Consultations* [online]. WTO.org, [cit. 30.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/resp_settlement_cbt_e/c6s2p1_e.htm.

¹²⁹ *Disputes by agreement* [online]. WTO.org, [cit. 29.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_agreements_index_e.htm.

Graf č. 20 - Počet sporů řešených ve WTO mezi EU a USA dle porušení jednotlivých dohod.

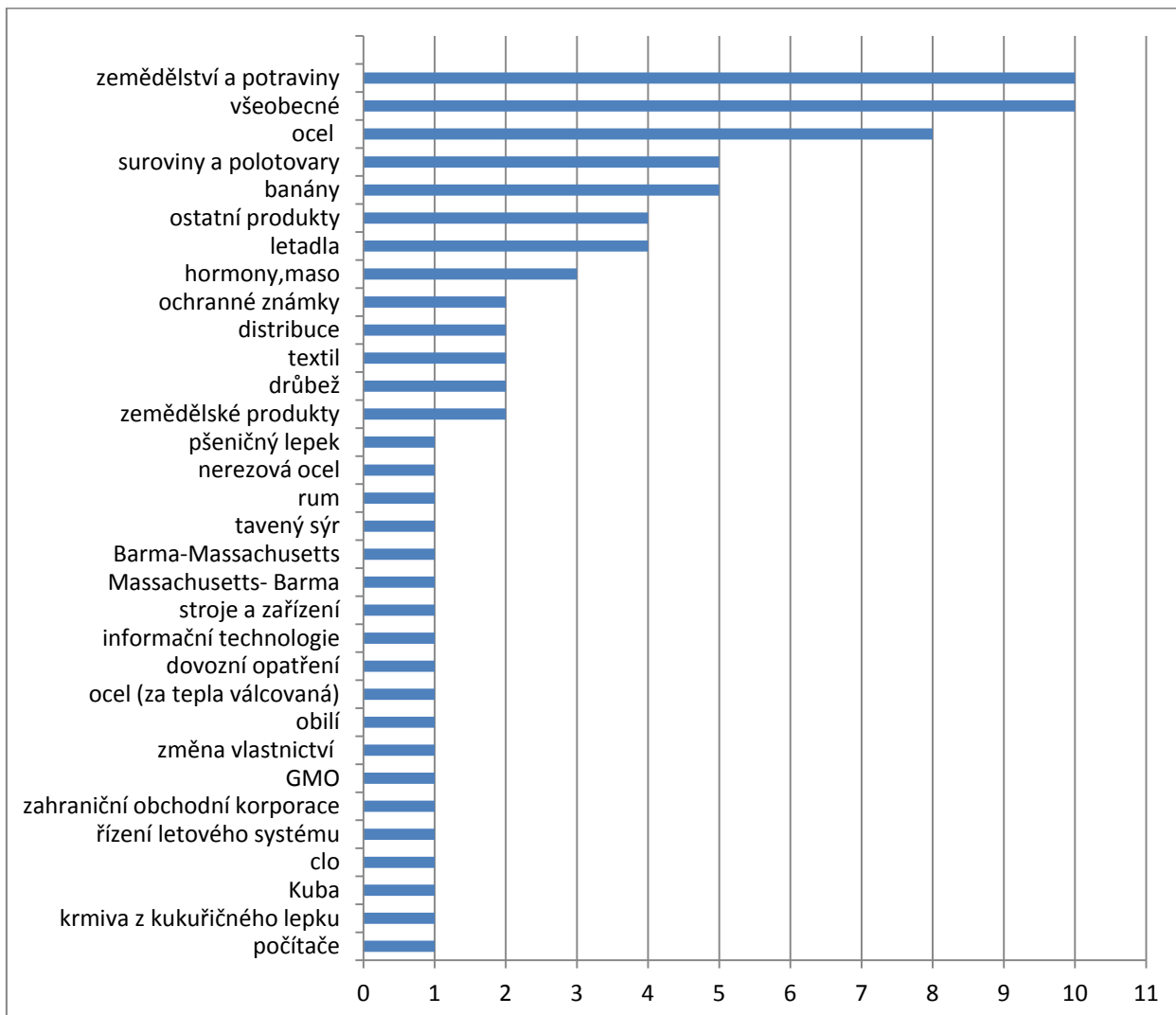

Zdroj: *Disputes by agreement* [online]. WTO.org, [cit. 29.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_agreements_index_e.htm.

Další možností jak se dozvědět, které oblasti jsou pro obchodní vztahy Evropské unie a Spojených států problémové, je rozdělit spory podle témat (předmětů), kterých se týkají. Opět platí, že jeden spor může řešit i více problémů a objevuje se tedy ve více tématech. Celkově Světová obchodní organizace rozdělila témata do 214 skupin. V grafu č. 21 můžeme pozorovat, že nejčastějšími tématy, kterých se týkají problémy mezi Evropskou unií a Spojenými státy jsou zemědělství a potraviny v deseti případech a taktéž v deseti případech všeobecná témata.¹³⁰ U zemědělství můžeme vzpomenout dlouho trvajícím banánový spor, který se týkal importu banánů do EU, a žalovanou stranou zde byla EU, protože preferovala výrobce banánů ze svých bývalých kolonií. Také spor o hormonálně upravené maso, kdy EU zakázala jeho dovoz z USA a Kanady, a tyto dva státy jí to pak oplatily tím, že uvalily cla na zboží z EU. Nebo spor, který se týkal geneticky modifikovaných organismů, kdy EU zakázala jejich dovoz. Dalším častým předmětem sporů je rovněž ocel v osmi případech a například známý problém na trhu s ocelí, kdy USA uvalily cla na dovoz oceli z jiných zemí, aby ochránily domácí ocelářský průmysl.

¹³⁰ *Index of disputes issues* [online]. WTO.org, [cit. 29.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_subjects_index_e.htm.

Graf č. 21 - Počet sporů řešených ve WTO mezi EU a USA dle témat.

Zdroj: *Index of disputes issues* [online]. WTO.org, [cit. 29.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_subjects_index_e.htm.

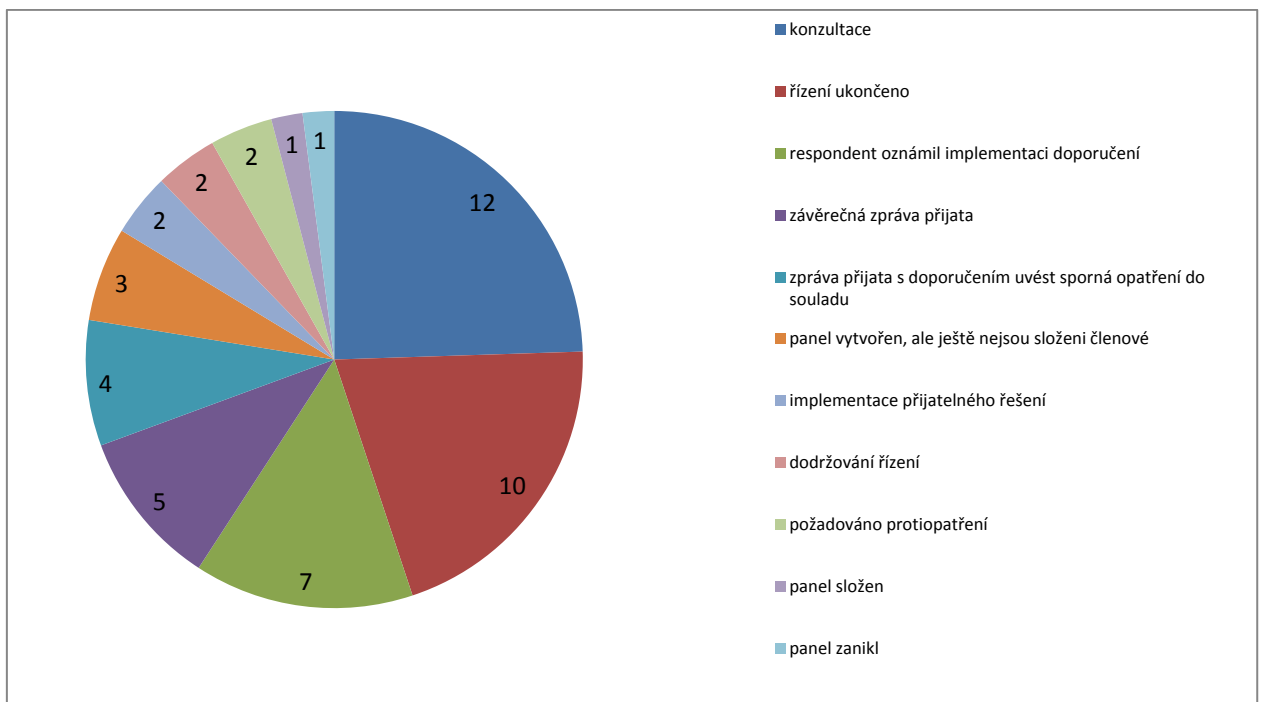
3.2.2 Aktuální stav sporů

Na závěr bych ještě uvedla aktuální stav sporů řešených mezi EU a USA, jelikož v rámci systému řešení sporů tyto spory procházejí řadou fází. Je sedmáct možných fází, v jakých se jednotlivé případy nacházejí.¹³¹ Z grafu č. 22 vyplývá, že většina sporů mezi EU a USA se urovnala ve fázi konzultace. Potvrzuje se tak i v případě těchto dvou států, že většina případů se vyřeší zde, tak jak je tomu celkově v rámci řešení sporů ve WTO, a že jsou konzultace účinným nástrojem (viz výše).

¹³¹ *Current status of disputes* [online]. WTO.org, [cit. 30.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_current_status_e.htm.

Další častou je fáze, kdy bylo řízení ukončeno. Při řešení sporu tedy EU s USA buď přijali řešení, které bylo přijatelné pro obě strany, nebo svou žádost stáhli. Sedm sporů se vyřešilo tím, že žalovaná strana vzala v úvahu rozhodnutí Orgánu pro řešení sporů a uvedla stav do souladu s pravidly WTO. V pěti případech pak byla závěrečná zpráva (ať už ji vydal panel nebo odvolací orgán) přijata a nebylo proto třeba přijetí dalších opatření.

Graf č. 22 – Aktuální stav sporů řešených ve WTO mezi EU a USA.

Zdroj: *Current status of disputes* [online]. WTO.org, [cit. 30.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_current_status_e.htm.¹³²

¹³² *Current status of disputes* [online]. WTO.org, [cit. 30.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_current_status_e.htm.

4. Dopad sporů na podobu vzájemných vztahů

V této kapitole se pokusím zjistit, zda mají obchodní spory mezi EU a USA dopady na jejich vztahy. První část bude zaměřená na dopady na obchodní vztahy a to, jestli spory ovlivňují vzájemný obchod těchto aktérů. Prvním ukazatelem pro toto bude obchodní bilance, jelikož v ní mají USA s EU dlouhodobě deficit. Dalším ukazatelem bude jejich vzájemný obchod. Dopady nemusí být jen obchodního charakteru, a proto budou v další podkapitole uvedeny ještě další dopady, které by obchodní spory mezi EU a USA mohly mít.

4.1 Dopad na obchodní vztahy

Hypotéza této práce byla postavena na skutečnosti, že obchodní spory mezi Evropskou unií a Spojenými státy mají vliv na vzájemné obchodní vztahy, protože USA má s EU dlouhotrvající deficit obchodní bilance. V této části se proto zaměřím na obchodní bilanci, její vývoj mezi USA a EU a to, jestli má dopad na jejich obchodní vztahy.

Obchodní bilance je rozdíl mezi vývozem a dovozem dané země, a pokud převažuje vývoz nad dovozem, jedná se o tzv. aktivní obchodní bilanci. Pokud ale převažuje dovoz nad vývozem, tak se tato situace označuje jako tzv. pasivní obchodní bilance nebo také deficit obchodní bilance.¹³³ Právě o deficit se jedná v případě obchodní bilance, kterou mají USA s EU. Znamená to tedy, že USA z EU více zboží dováží, než do EU vyváží. Evropská unie ale není jedinou zemí, se kterou mají Spojené státy deficit obchodní bilance. Jedná se také o Čínu, Mexiko, Japonsko nebo Kanadu. Z grafu č. 17, v němž je uveden celkový počet sporů Spojených států, můžeme vyzorovat, že stejně jako EU jsou to státy, se kterými USA řeší obchodní spory. Díky tomu je tedy možné vidět souvislost mezi obchodními spory a deficitem obchodní bilance.

V této práci nás ale zajímá pouze obchodní deficit, který mají Spojené státy s EU. Dle grafu č. 23, na kterém je znázorněn vývoj obchodní bilance mezi EU a USA v letech 1990-2013 můžeme pozorovat, že z přebytku obchodní bilance v roce 1990 postupuje do deficitu. Do roku 2005 je deficit čím dále tím vyšší a v tomto roce

¹³³ *Balance of Trade* [online]. [cit. 30.11.2013]. Dostupné na <<http://useconomy.about.com/od/tradepolicy/g/Balance-of-Trade.htm>>.

bylo zaznamenáno jeho prozatímní maximum, a to ve výši 124 miliard dolarů. Do roku 2009 pak deficit postupně klesal, ale po tomto roce opět dochází k jeho růstu. Tento deficit je zřejmě projevem dvou skutečností. Za prvé jde o to, že pokud je v USA a EU rozdílný ekonomický růst a americká ekonomika roste, zatímco evropská zpomaluje, může to znamenat vyšší dovoz zboží a služeb z EU do USA. V EU ale naopak dojde ke snížení poptávky po zboží a službách z USA.

Za druhé deficit také zvyšuje ochranná politika EU, zejména v oblasti zemědělství a průmyslu.¹³⁴ Deficit obchodní bilance tedy může být ovlivněn překážkami obchodu, které pak bývají příčinou vzájemných obchodních sporů. Když se podíváme na překážky obchodu v oblasti zemědělství, již v předchozí kapitole bylo uvedeno, že v oblasti zemědělství jsou ve vzájemných sporech s EU Spojené státy častěji žalobcem, a to v pěti případech ze sedmi. Důvodem je ochranná politika EU, která zakazuje dovoz některých zemědělských výrobků z USA do EU a tím tak omezuje vývoz Spojených států. Například se jednalo o hovězí maso, v jehož výrobě byly použity růstové hormony, nebo chemicky ošetřené drůbeží maso. V roce 1997 byl americkým ministerstvem zemědělství prováděn výzkum, týkající se překážek obchodu mezi Spojenými státy a Evropskou unií v obchodu se zemědělskými produkty. V tomto výzkumu je uvedeno, že technické překážky mají velký vliv na obchod se zemědělskými produkty, že obchodu brání a Spojeným státům pak z tohoto vyplývají ztráty. Předpokládané dopady v milionech dolarů jsou uvedeny v tabulce č. 2. Jde vidět, že největší dopad se předpokládal právě u hovězího masa.¹³⁵

Avšak na druhou stranu je v oblasti zemědělství Evropská unie pro Spojené státy pátým největším vývozním trhem a v roce 2012 USA do EU vyvezly zemědělské produkty v hodnotě 9,9 miliard dolarů.¹³⁶ EU je tak i přes překážky v obchodu pro USA významným partnerem v obchodu co se týče zemědělských produktů. Navíc když se podíváme do druhé kapitoly, z uvedených údajů vyplývá, že Evropská unie a Spojené státy mají největší a dynamický bilaterální obchodní vztah na světě a společně se podílí na téměř 40 % světového HDP. A proto není při tak velkém objemu obchodu neočekávané, že mezi nimi dochází k obchodním

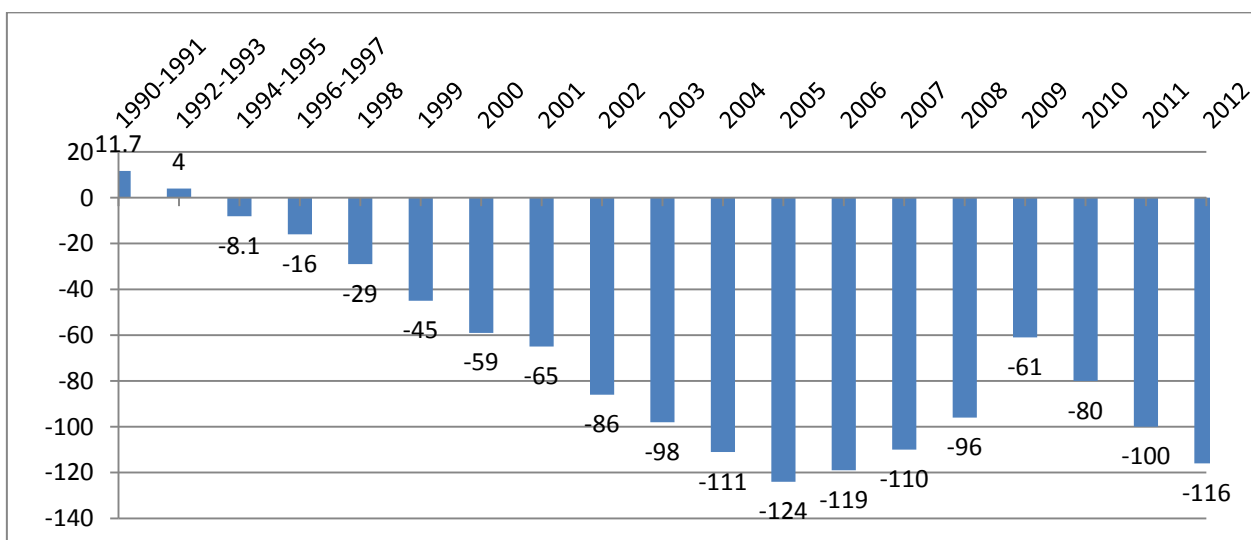
¹³⁴ *The US Trade Deficit* [online]. [cit. 30.11.2013]. Dostupné na http://www.epi.org/publication/webfeatures_viewpoints_tradetestimony/.

¹³⁵ Technical Trade Barriers in US/Europe Agricultural Trade [online]. [cit. 30.11.2013]. Dostupné na <http://web.cenet.org.cn/upfile/41754.pdf>.

¹³⁶ *European union* [online]. [cit. 30.11.2013]. Dostupné na <http://www.ustr.gov/countries-regions/europe-middle-east/europe/european-union>.

sporům.¹³⁷ Ty ale ovlivňují pouhé 2% obchodu mezi EU a USA a v různých studiích, které se zaměřují právě na obchodní spory EU a USA, je zdůrazňováno to, že tito dva aktéři mají vždy více společného, než o co se jedná ve sporu.¹³⁸ Dopady obchodních sporů mezi EU a USA na vzájemný obchod tedy existují, ale v jen malé míře a přesto, že se o nich hodně mluví a píše, je jejich vliv zřejmě přeceňován. Proto bych také chtěla zhodnotit, že obchodní spory mezi EU a USA mohou mít vliv na deficit obchodní bilance, který má USA s EU, protože deficit může být zapříčiněn překážkami obchodu. A překážky obchodu bývají důvodem vzniku obchodních sporů mezi EU a USA. Avšak je tento vliv malý a objem vzájemného obchodu mezi těmito státy je i přes něj značný.

Graf č. 23 Obchodní bilance USA s Evropskou unií (mld. USD) v letech 1990-2012

Zdroj: *Trade balance with european union* [online]. [cit. 30.11.2013]. Dostupné na <http://www.census.gov/foreign-trade/balance/c0003.html>

¹³⁷ Trade Conflict and the U.S.-European Union Economic Relationship [online]. [cit. 30.11.2013]. Dostupné na <http://fpc.state.gov/documents/organization/71826.pdf>.

¹³⁸ Tamtéž.

Tabulka č. 2 -Technické překážky obchodu Evropské Unie a jejich odhadovaný dopad.

	Number of Barriers	Estimated Trade Impact (ETI) (million \$)
By estimated trade impact:		
ETI larger than \$50 million	6	555.81
ETI between \$5 million and \$49.99 million	23	307.73
ETI smaller than \$5 million	38	36.01
Total	57	899.55
By product category*:		
All products	0	0.00
Fruits and vegetables	0	0.00
Grains and feed		
Grains	7	108.81
Animal products		
Beef	7	157.80
Pork	5	68.50
Beef and pork	1	50.00
All animal products	2	201.00
Other products		
Further processed products	13	112.91
Seeds	2	25.00
Forestry	4	76.00
Fish	2	1.00
Total*	43*	801.12*

Zdroj: Technical Trade Barriers in US/Europe Agricultural Trade [online]. [cit. 30.11.2013]. Dostupné na <<http://web.cenet.org.cn/upfile/41754.pdf>>.

4.2 Další dopady

Spíše než na vzájemný obchod mohou mít obchodní spory Evropské unie a Spojených států vliv na jejich snahu podporovat otevřenější a více prosperující ekonomiku. Tito dva aktéři mají snahu vést světovou ekonomiku a řešením vzájemných sporů pak zbytečně ztrácí čas, který by mohli vynaložit na provádění společných cílů a zájmů (například dokončení Rozvojového kola z Dohá).

Vzájemné spory mezi EU a USA mohou také oslabovat roli Světové obchodní organizace, protože z nich plyne, že EU a USA nerespektují a porušují její pravidla, místo toho aby šly příkladem ostatním členům. Spory pak pravděpodobně ovlivňují také názory a postoje veřejnosti, které má vůči těmto aktérům. V Evropě tak mohou panovat negativní postoje vůči americké politice. A to například v situaci, kdy chtějí Spojené státy do Evropské unie dovážet hormonálně upravené maso, ale EU má za to, že hormony v mase mohou mít vliv na lidské zdraví a dovoz masa z USA zakáží, poněvadž chtějí chránit své spotřebitele. USA pak na svou obranu uplatňují na EU odvetná opatření a obchodní sankce ve formě cel. V očích veřejnosti pak

mohou Spojené státy působit jako „tyran“. Tak samo se může dít i v opačném případě u americké veřejnosti.¹³⁹

Výše zmiňovaná odvetná opatření jsou dalším dopadem obchodních sporů a to dost viditelným, protože se jedná o vysoké náklady. Prostřednictvím těchto opatření se vlády jednoho státu, který se cítí být poškozen, snaží přinutit vládu druhého státu, aby změnil svou politiku, která je v rozporu s pravidly WTO. Poškozený stát tak uvalí cla na zboží z druhého státu, aby mu tak zkomplikoval jeho dovoz a prodej. Bohužel tato opatření pak dopadají na dovozce, spotřebitele a například i firmy, které jsou závislé na dovozu tohoto zboží.¹⁴⁰ V případě sporu o hormony v hovězím masu si například Evropská unie stěžovala, že jsou proti ní uplatňovány sankce v hodnotě 125 milionů dolarů.¹⁴¹ V banánovém sporu USA zavedly sankce ve výši 100 % cel na vybrané výrobky v hodnotě přes 500 milionů dolarů.¹⁴² V případě americké politiky daňových úlev exportním firmám (tzv. Foreign Sales Corporation) EU zatížila zboží z USA clem v objemu 200 milionů dolarů.¹⁴³

Z uvedeného je patrné, že jisté dopady obchodní spory mezi EU a USA přinášejí. Další skutečností je ale fakt, že obě strany mají zájem na řešení těchto sporů. Pravidelně se setkávají a uzavřely spolu několik dohod na podporu bližších vztahů. Již v roce 1995 se tito aktéři obávali, že pokračující obchodní konflikty by mohly ohrozit americko-evropské vztahy a ve Spojených státech i v Evropě chtěli učinit iniciativu na důkaz trvání transatlantického partnerství. V Madridu byl přednesen projev „Mapování transatlantické agendy pro 21. Století“, ve kterém šlo o provedení kroku vpřed v transatlantických vztazích. V tomtéž roce byla přijata Nová transatlantická agenda, která má mimo jiné zabránit transatlantickým sporům, aby nevyvrcholily v obchodní válku.¹⁴⁴ Nedařilo se však řešit všechny spory a tak bylo v roce 1998 vytvořeno Transatlantické ekonomické partnerství, které řeší postupné

¹³⁹ *Trade Conflict and the U.S.-European Union Economic Relationship* [online]. [cit. 30.11.2013]. Dostupné na <<http://fpc.state.gov/documents/organization/71826.pdf>>.

¹⁴⁰ Tamtéž.

¹⁴¹ *USA: EU dezinformuje o výsledku sporu o růstové hormony u WTO* [online]. [cit. 30.11.2013]. Dostupné na <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/10650-usa-eu-dezinformuje-o-vysledku-sporu-o-rustove-hormony-u-wto/>.

¹⁴² ZBÍRAL, Robert. *Světová banánová politika*. Mezinárodní politika, 25, 2004, č. 4, s. 23.

¹⁴³ *EU uvalila sankce na zboží z USA* [online]. [cit. 30.11.2013]. Dostupné na <http://www.novinky.cz/ekonomika/18983-eu-uvalila-sankce-na-zbozi-z-usa.html>.

¹⁴⁴ *Why the New Transatlantic Agenda Should, But Won't, Be Reformed* [online]. [cit. 30.11.2013]. Dostupné na

http://www.realinstitutoelcano.org/wps/portal/rielcano_eng/Print?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/wps/wcm/connect/elcano/Elcano_in/Zonas_in/ARI_51-2005.

odstraňování obchodních a regulačních překážek. V roce 1999 EU a USA navíc přijaly soubor principů k zajištění účinného systému včasného varování za účelem předcházení konfliktům a usnadnění jejich řešení dříve, než by mohly ohrozit rozšíření vzájemných vztahů. Důvodem byly zdoluhavé obchodní konflikty (např. banánový spor a spor o hormony) a obě strany se obávaly narušení jejich partnerství a tak hledaly způsob, jak tomu zabránit.¹⁴⁵ Dopad obchodních sporů EU a USA je tedy i takový, že tito aktéři museli řešit to, jak jim zabránit a předcházet a došlo tak k vytvoření výše uvedených dohod.

¹⁴⁵ *The Tension between Political and Legal Interests in Trade Disputes: The Case of the TEP Steering Group* [online]. [cit. 30.11.2013]. Dostupné na <http://www2.jura.uni-halle.de/INSTITUT/Heft43.pdf>.

Závěr

V úvodu své práce jsem uvedla, že Evropská unie i Spojené státy jsou vlivnými hráči ve světové ekonomice. Po zhodnocení jejich obchodu a podílu na světovém obchodě je skutečností také to, že významný je nejen obchod každého z nich, ale také jejich vzájemný obchod. Když jsem použila měřítko jejich podílu na světovém obchodě, zjistila jsem, že se společně podílejí na téměř 40 % světového HDP. Jejich bilaterální vztah je tedy označován za největší na světě. Důležitými partnery jsou si pak jak v obchodě se zbožím, tak i se službami. I když EU i USA obchodují i s dalšími státy, které také tvoří značnou část jejich dovozu a vývozu, podílem těchto dvou složek jsou si největšími partnery. Při zkoumání obchodu států byly také obecně charakterizovány vnější obchodní vztahy a jejich formy a funkce, které mají význam pro vzájemný obchod. Součástí vnějších obchodních vztahů je také obchodní politika, která byla rovněž charakterizována a je důležitá při obchodování se zahraničními státy. EU i USA mají každý obchodní politiku svou, proto pak byly popsány zvlášť. Práce také chtěla charakterizovat vývoj vztahů EU a USA po druhé světové válce, protože právě v té době došlo k největšímu posunu. S vývoje také vyplynulo, že již v té době měly Spojené státy zájem o budoucí spolupráci. Dále také to, že již dříve mezi nimi docházelo k rozporům, ale i přesto se snažili svou spolupráci prohlubovat. Přijali proto transatlantickou deklaraci, a protože chtěli vytvořit ještě bližší vzájemné vztahy, tak také Novou transatlantickou agendu a Společný akční plán EU a USA. Z uvedených dalších oblastí spolupráce pak plyne, že jde o významné partnery v mnoha důležitých světových otázkách, ale ne vždy se umějí shodnout. Pro jejich vzájemný obchod bylo důležité, že EU a USA uzavřely Transatlantické ekonomické partnerství, které pak dalo základ pro vznik Transatlantické ekonomické rady, a pravidelně se setkávají v rámci Transatlantického obchodního dialogu. V úvodu jsem se zavázala uvést některé příčiny, z kterých pak mohou vyplynout obchodní spory. Příčiny jsem uvedla a obecně se jedná především o protekcionismus. V konkrétních opatřeních je pak nejčastějším problémem mezi státy anti-dumping a subvence a vyrovnávací opatření. V rámci sporů byl také popsán mechanismus řešení sporů ve Světové obchodní organizaci. Ve své práci jsem se ale chtěla zaměřit na spory EU a USA a jejich dopad na obchodní vztahy, a proto byla část práce věnovaná jejich analýze. Při analýze jsem uvedla celkový počet sporů, řešených ve WTO a srovnala ho s počtem

sporů, které řešily EU nebo USA a zjistila jsem, že tito dva aktéři mají značný podíl na celkovém počtu a jsou tak častými uživateli systému řešení sporů ve WTO. A když jsem se zaměřila na to, s kým EU a USA spory nejčastěji řeší, očividně z uvedeného vyšlo, že právě spolu. Takže EU je nejvíce žalovaná USA a zároveň nejčastěji USA žaluje a stejně tak v případě Spojených států, které nejčastěji žalují EU a ta zase nejčastěji žaluje je. Zaměřila jsem se také na to, jestli jsou EU a USA ve vzájemných sporech častěji žalobci nebo odpůrci a vyšlo zde, že Evropská unie je častěji žalobcem, který žaluje Spojené státy. V analyzovaném časovém úseku v rozmezí let 1995-2013 se ukázaly roky, ve kterých se sporů řešilo více a v některých letech zase nedošlo k zahájení žádného sporu, spory se tak neřeší pravidelně. Dále bylo důležité zjistit, z jakých důvodů ke sporům dochází? Analyzovány proto byly také oblasti sporů a to dvěma způsoby. Prvně dle dohody WTO, kterou EU nebo USA porušily, a poté tématu, které bylo předmětem sporu. Jako nejčastěji porušovanou dohodou se ukázala Dohoda o subvencích a vyrovnávacích opatřeních a za její porušení byly častěji žalovány Spojené státy. Na druhém místě se umístila Dohoda o anti-dumpingu, kde byly ve všech případech žalovány USA. Třetí nejčastěji porušovanou dohodou pak byla dohoda o zemědělství, kde byla pro změnu častěji žalovaná Evropská unie. Podle tématu, kterým se spor zabýval, bylo nejčastějším zemědělství a potraviny a všeobecná témata. Častým tématem byla také ocel. Analýza aktuálního stavu sporů pak přinesla zjištění, že většina sporů mezi EU a USA se urovnala ve fázi konzultace. Častou byla dále fáze, kdy se řízení ukončilo.

Výzkumná otázka pro tuto práci se ptala na to, zda spory Evropské unie a Spojených států ovlivňují jejich obchodní vztahy? V práci jsem chtěla ověřit hypotézu, že obchodní spory mají dopad na obchodní vztahy Evropské Unie a Spojených států, protože USA má s EU stále deficit obchodní bilance. Poslední kapitola se tedy na tuto otázku zaměřila. Po zkoumání obchodní bilance, kterou mají Spojené státy s EU z let 1990-2012 bylo patrné, že dlouhodobě v deficitu. Bylo období, kdy sice deficit klesal, ale v posledních letech má spíše tendenci narůstat. Zaměřila jsem se tedy na otázku, co deficit způsobuje, a zjistila jsem dvě možné příčiny. První souvisela s odlišným růstem ekonomik, který pak způsobí, že země s rostoucí ekonomikou více dováží a méně vyváží než země, jejíž ekonomika stagnuje. Druhá je postavená na skutečnosti, že obchodní bilance může být způsobena překážkami v obchodu. Z předchozích kapitol bylo patrné, že takové překážky skutečně existují a mohou bránit obchodu a omezovat jej. Tyto překážky pak bývají příčinami pro obchodní

spory EU a USA. Obchodní překážky jsou nejpatrnější v oblasti zemědělství a z analýzy obchodních sporů vyplynulo, že v této oblasti jsou žalobcem převážně Spojené státy a žalují EU, jejíž politika je v zemědělství velice ochranná a zakazuje dovoz některých zemědělských výrobků z USA. V tomto je tedy možno vidět souvislost obchodních sporů a deficitu obchodní bilance, protože kupříkladu v zemědělství je Spojeným státům bráněno v dovozu zboží do EU. Výzkum amerického ministerstva zemědělství pak uvádí, že technické překážky mají velký vliv na obchod mezi USA a EU a Spojeným státům pak z nich plynou ztráty.

Ale i přes tyto fakty, je právě v zemědělství Evropská unie pro USA významným partnerem a Spojené státy do EU vyváží zemědělské produkty v hodnotě miliard dolarů. A není to jen zemědělství, z výše uvedeného je patrné, že obchod mezi EU a USA je celkově obrovský a dynamický. Studie, zabývající se touto problematikou pak uvádějí, že spory ovlivňují pouhé 2 % obchodu mezi EU a USA.

Hypotézu bych proto označila za částečně ověřenou, jelikož souvislost obchodních sporů s deficitem obchodní bilance patrně existuje, ale spory obchod ovlivňují jen v malé míře. Dopady sporů na vzájemný obchod EU a USA tedy sice existují, ale jsou pouze malé a myslím si, že jej prozatím nemohou ohrozit. Spíše bych se tedy přiklonila k dalším uvedeným dopadům, kdy EU a USA věnují čas řešení sporů, místo aby prosazovali své společné zájmy a cíle. Spory také mohou negativně ovlivnit mínění veřejnosti na Evropskou unii a Spojené státy. A problematice jsou také odvetná opatření, která se při sporech používají a mají pak dopad na dovozce, spotřebitele a rovněž firmy.

Abstrakt

Tato práce se zabývá obchodními vztahy Evropské unie a Spojených států amerických se zaměřením na jejich vzájemné obchodní spory. Nejprve práce popisuje vnější obchodní vztahy obecně a také vymezí a charakterizuje příčiny, kvůli kterým může docházet ke vzniku obchodních sporů mezi státy. Jsou to antidumpingová opatření, subvence a vyrovnávací opatření, netarifní překážky a ochranná opatření. Dále jsou popsány obchodní politiky EU a USA. Tato práce se zaměřuje také na vývoj vztahů EU a USA a jejich vzájemný obchod. Struktura obchodu je rozdělena na obchod se zbožím a se službami. Analytická část práce se zabývá analýzou obchodních sporů mezi EU a USA řešených na půdě WTO od roku 1995. Nejprve jsou zkoumány spory EU a USA, poté jejich vzájemné spory a jejich počet. Dále práce obsahuje analýzu sporů z hlediska řešené oblasti a aktuálního stavu sporů. Cílem práce je zjistit zda mají spory mezi EU a USA dopad na jejich vzájemný obchod a závěrem je že ano, ale jen v omezené míře.

Klíčová slova

Obchod, obchodní vztahy, EU, USA, WTO, obchodní spory, dopady obchodních sporů

Abstract

This thesis deals with the business relations of the European Union and the United States focusing on their mutual trade disputes . First, the thesis describes the external trade relations in general and also define and characterize the causes for which it may give rise to trade disputes between states. They are anti-dumping measures , subsidies and countervailing measures , non-tariff barriers and safeguards. The following describes the trade policy of the EU and USA . This work also focuses on the development of EU-US relations and trade between them . Structura of trade is divided on trade in goods and services. The analytical part of the thesis deals with the analysis of trade disputes between the EU and the USA investigated the WTO since 1995. First, examination of the dispute EU and USA , after disputes between them and their quantity. The work includes analysis for the resolution of disputes and the current state of the field of dispute resolution. The aim is to determine whether the dispute between the EU and the USA impact on their trade and the conclusion is that, yes, but only to a limited extent.

Key words

Trade, trade relations, EU, USA, WTO, trade disputes, impact of trade disputes

Seznam zdrojů a literatury

Primární zdroje

Agreement [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/15-sps.pdf.

Agreement [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/19-adp.pdf.

Agreement [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/23-lic.pdf.

Agreement on rules of origin [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/22-roo.pdf.

Agreement on safeguards [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/25-safeg.pdf.

Agreement on Safeguards [online]. wto.org , [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/safeg_e/safeint.htm.

Agreement on subsidies and countervailing measures [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/24-scm.pdf.

Anti-dumping [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/adp_e/adp_info_e.htm.

Antisubvenční opatření [online]. europa.eu, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://europa.eu/legislation_summaries/external_trade/r11006_cs.htm.

Appellate body[online]. WTO.org, [cit. 30.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/appellate_body_e.htm.

Aspekty obchodu se zbožím [online]. europa.eu, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://europa.eu/legislation_summaries/external_trade/r11011_cs.htm.

Balance of Trade [online]. [cit. 30.11.2013]. Dostupné na <http://useconomy.about.com/od/tradepolicy/g/Balance-of-Trade.htm>.

CIHELKOVÁ, Eva. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie: Politika, hospodářství, dějiny a kultura*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2003, 709 s.

Consultations [online]. WTO.org, [cit. 30.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/disp_settlement_cbt_e/c6s2p1_e.htm.

Current status of disputes [online]. WTO.org, [cit. 30.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_current_status_e.htm.

Disputes by agreement [online]. WTO.org, [cit. 29.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_agreements_index_e.htm.

Disputes by agreement [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_agreements_index_e.htm?id=A19

Disputes by country/territory [online]. WTO.org, [cit. 29.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_by_country_e.htm.

Dispute settlement [online]. WTO.org, [cit. 30.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/disp1_e.htm.

Dispute settlement [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_e.htm.

DG Trade statistical [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/may/tradoc_151348.pdf.

European union [online]. [cit. 30.11.2013]. Dostupné na <http://www.ustr.gov/countries-regions/europe-middle-east/europe/european-union>.

EU-US Co-operation by Sector [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://eeas.europa.eu/us/sector_en.htm.

European Union, Trade in goods with USA [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113465.pdf.

European union in the world [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_122532.pdf.

EU-U.S. Economic Ties: Framework, Scope, and Magnitude [online]. [cit. 21.11.2013]. Dostupné na <http://www.fas.org/sgp/crs/row/RL30608.pdf>.

Index of disputes issues [online]. WTO.org, [cit. 29.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_subjects_index_e.htm.

Find disputes cases [online]. WTO.org, [cit. 30.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/find_dispu_cases_e.htm?year=none&subject=none&agreement=none&member1=USA&member2=none&complainant1=true&complainant2=true&respondent1=true&respondent2=true&thirdparty1=false&thirdparty2=false#results.

Find disputes cases [online]. WTO.org, [cit. 29.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/find_dispu_cases_e.htm?year=none&subject=none&agreement=none&member1=EEC&member2=none&complainant1=true&complainant2=true&respondent1=false&respondent2=true&thirdparty1=false&thirdparty2=false#results.

FOJTÍKOVÁ, Lenka. *Zahraničně obchodní politika ČR: historie a současnost (1945-2008)*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, 246 s.

International trade in goods [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/International_trade_in_goods.

International trade in services [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/International_trade_in_services.

Joint EU - US Action Plan - 1995 [online]. europa.eu, [cit. 21.9.2013]. Dostupné na http://eeas.europa.eu/us/docs/joint_eu_us_action_plan_95_en.pdf.

KUBIŠTA, Václav. *Mezinárodní ekonomické vztahy*. Vyd. 1. Praha: HZ Editio, 1999, 378 s.

Members and observers of the WTO [online]. WTO.org, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/org6_map_e.htm.

New Transatlantic Business Dialogue [online]. europa.eu, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na <http://europa.eu/rapid/press-release_IP-03-896_en.htm>.

Non-tariff barriers [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm9_e.htm.

Protisubvenční opatření [online]. Businessinfo.cz, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/protisubvencni-opatreni-v-evropske-unii-4459.html>.

Principles of the trading system [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/fact2_e.htm.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda a Vladimír TÝČ. *Vnější obchodní vztahy Evropské unie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 299 s.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda, Jiří VALDHANS, Zdeněk KAPITÁN, Tereza KYSELOVSKÁ, Klára SVOBODOVÁ a Dana ŠRAMKOVÁ. *Právo Světové obchodní organizace a další kapitoly z mezinárodního ekonomického práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010. 222 s.

Shares in the world market for exports, 2010 [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013].

Dostupné na

[http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Shares in the world market for exports, 2010 %28% share of world exports%29.png&filetimestamp=20121008124241](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Shares_in_the_world_market_for_exports_2010_%28%_share_of_world_exports%29.png&filetimestamp=20121008124241)

Shares in the world market for imports, 2010 [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013].

Dostupné na

[http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Shares in the world market for imports, 2010 %28% share of world imports%29.png&filetimestamp=20121008124249](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Shares_in_the_world_market_for_imports_2010_%28%_share_of_world_imports%29.png&filetimestamp=20121008124249)

Share of world trade [online]. europa.eu, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na

<<http://ec.europa.eu/archives/publications/booklets/move/37/en.pdf>>.

SPÁČILOVÁ, Klára. *Spojené státy* [online]. EUROSKOP.cz, [cit. 20.09.2013].

Dostupné na <https://www.euroskop.cz/9131/sekce/spojene-staty/>.

Subsidies and countervailing measures [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013].

Dostupné na http://www.wto.org/english/tratop_e/adp_e/adp_info_e.htm.

Standards and safety [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na

http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm4_e.htm

SVATOŠ, Miroslav. *Zahraniční obchod:teorie a praxe*. 1. vyd. Praha:

Grada, 2009,367 s,

SVOBODA, Pavel. *Právo vnějších vztahů Evropské unie: Politika, hospodářství, dějiny a kultura*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2007, 299 s.

ŠTĚRBOVÁ, Ludmila. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. 1. vyd. Praha:

Grada, 2013, 368 s.

Technical Trade Barriers in US/Europe Agricultural Trade [online]. [cit. 30.11.2013]. Dostupné na <<http://web.cenet.org.cn/upfile/41754.pdf>>.

The European Union and the United States: Nuts and Bolts Tackling. Foreign Policy. 2010, č. 183, s. 2-2.

The New Transatlantic Agenda [online]. europa.eu, [cit. 21.9.2013]. Dostupné na http://eeas.europa.eu/us/docs/new_transatlantic_agenda_en.pdf.

The Tension between Political and Legal Interests in Trade Disputes: The Case of the TEP Steering Group [online]. [cit. 30.11.2013]. Dostupné na <http://www2.jura.uni-halle.de/INSTITUT/Heft43.pdf>.

The US Trade Deficit [online]. [cit. 30.11.2013]. Dostupné na http://www.epi.org/publication/webfeatures_viewpoints_tradetestimony/.

Top Trading Partners - December 2012 [online]. [cit. 30.11.2013]. Dostupné na <http://www.census.gov/foreign-trade/statistics/highlights/top/top1212yr.html>.

Trade Conflict and the U.S.-European Union Economic Relationship [online]. [cit. 30.11.2013]. Dostupné na <<http://fpc.state.gov/documents/organization/71826.pdf>>.

Transatlantické vzťahy [online]. Euractiv.cz, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na <http://www.euractiv.cz/print-version/link-dossier/eu-usa-transatlanticke-vztahy>.

Trans-atlantic business council [online]. [cit. 20.11.2013]. Dostupné na <<http://transatlanticbusiness.org/>>.

Transatlantic Declaration on EC-US Relations, 1990 [online]. europa.eu, [cit. 21.9.2013]. Dostupné na http://eeas.europa.eu/us/docs/trans_declaration_90_en.pdf.

United States of America and the WTO [online]. Dostupné na <http://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/usa_e.htm>.

Why the New Transatlantic Agenda Should, But Won't, Be Reformed [online]. [cit. 30.11.2013]. Dostupné na http://www.realinstitutoelcano.org/wps/portal/rielcano_eng/Print?WCM_GLOBAL_CONTENTTEXT=/wps/wcm/connect/elcano/Elcano_in/Zonas_in/ARI_51-2005.

Zahraniční obchod země [online]. [cit. 16.11.2013]. Dostupné na http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/severni_amerika/usa/ekonomika/zahrani_cni_obchod_zeme.html.

Sekundární zdroje

Bezpečnostní a obranná politika [online]. [cit. 20.11.2013]. Dostupné na <https://www.euroskop.cz/8715/sekce/bezpecnostni-a-obranna-politika/>.

CIHELKOVÁ, Eva. *Regionalismus a multilateralismus: základy nového světového obchodního řádu?*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2010, 373 s.

EU-USA: Společně proti změnám klimatu [online]. Ekolist.cz, [cit. 20.11.2013]. Dostupné na [http://ekolist.cz/cz/zelena-domacnost/zpravy-zd/eu-usa-spolecne-proti-zmenam-klimatu?sel_ids=1&ids\[x7fcfdf9347437ba5d1aa149c0e02665b\]=1](http://ekolist.cz/cz/zelena-domacnost/zpravy-zd/eu-usa-spolecne-proti-zmenam-klimatu?sel_ids=1&ids[x7fcfdf9347437ba5d1aa149c0e02665b]=1).

EU and US resume trade deal talks [online]. [cit. 21.11.2013]. Dostupné na <http://www.bbc.co.uk/news/business-24895482>

EU chce dohodu o volném obchodu s USA [online].euroskop.cz [cit. 21.11.2013]. Dostupné na <https://www.euroskop.cz/8956/22306/clanek/eu-chce-dohodu-o-volnem-obchodu-s-usa-do-rijna-2014/>.

EU uvalila sankce na zboží z USA [online]. [cit. 30.11.2013]. Dostupné na <http://www.novinky.cz/ekonomika/18983-eu-uvalila-sankce-na-zbozi-z-usa.html>.

KALÍNSKÁ, Emilie. *Mezinárodní obchod v 21. století*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010, s 228 s.

Konec obchodní války o hormonálně upravené hovězí maso: vítězství obou stran[online]. europa.eu [cit. 20.09.2013]. Dostupné na <http://www.europarl.europa.eu/news/cs/news-room/content/20120302FCS39886/10/html/Konec-obchodn%C3%AD-v%C3%A1lky-o-hormon%C3%A1ln%C4%9B-upraven%C3%A9-hov%C4%9Bz%C3%AD-maso-v%C3%ADt%C4%9Bzstv%C3%AD-obou-stran>

TULEJA, Pavel. *Světová ekonomika*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2006, 280 s.

USA: EU dezinformuje o výsledku sporu o růstové hormony u WTO [online]. [cit. 30.11.2013]. Dostupné na <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/10650-usa-eu-dezinformuje-o-vysledku-sporu-o-rustove-hormony-u-wto/>.

ZBÍRAL, Robert. *Světová banánová politika*. Mezinárodní politika, 25, 2004, č. 4, s. 23.

Zóna volného obchodu EU - USA přinese třešničky i pro české firmy [online]. [cit. 21.11.2013]. Dostupné na <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/232609-zona-volneho-obchodu-eu-usa-prinese-tresnicky-i-pro-ceske-firmy/>.

Dohoda o antidumpingu [online]. WTO.org, [cit. 14.11.2013]. Dostupné na <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/dohoda-o-antidumpingu-7157.html#!&chapter=3>.